

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
KULTTUURIALA

METSÄNELÄINTEN MUSIIKKISEIKKAILU

Raportti musiikkileikkikoulutuntien suunnittelusta ja
toteutuksesta

TEKIJÄ: Krista Väisänen

Koulutusala Kulttuuriala			
Koulutusohjelma/Tutkinto-ohjelma Musiikin koulutusohjelma			
Työn tekijä Krista Väisänen			
Työn nimi Metsäneläinten musiikkiseikkailu – Raportti musiikkileikkikoulutuntien suunnittelusta ja toteutuksesta			
Päiväys	17.5.2018	Sivumäärä/Liitteet	37/2
Ohjaajat Anna-Maria Pekkinen, Annukka Knuuttila			
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppanit Päiväkoti Hertta, Savonia-ammattikorkeakoulu			
Tiivistelmä:			
<p>Opinnäytetyö toteutettiin projektimuotoisena Länsi-Pasilassa Hertta-päiväkodissa syksyllä 2017 metsäneläinaiheisia musiikkileikkikoulutunteja ohjaten. Ohjattavia ryhmiä oli yhteensä neljä kappaletta, kaksi 1–3-vuotiaiden ja kaksi 4–5-vuotiaiden lasten ryhmää. Viiden viikon aikana pidettiin kaiken kaikkiaan 17 tuntia: 7 pienempien lasten ryhmille ja 10 vanhempien lasten ryhmille. Kussakin ryhmässä oli 5–10 lasta, ja tunnit olivat 30 minuutin mittaisia. Musiikkileikkikoulutunteja varten on laadittu karkea tuntisuunnitelmarunko, jota on sovellettu molemmille ikäryhmille sopivaksi.</p> <p>Musiikkileikkikoulutunneilla valmisteltiin kaksi metsäneläinaiheista esitystä, jotka esitettiin päiväkotin Hertan Suomi100 -hengessä toteutetussa itsenäisyyspäivänjuhlassa. Juhlaa varten musiikkileikkikouluryhmistä muodostettiin ikäryhmittäin kaksi suurempaa noin 20 lapsen ryhmää. 1–3-vuotiaiden lasten ryhmän kanssa esiintymiskappaleeksi valittiin <i>Pöllö se on</i> levyiltä Piilometsän säveliä. 4–5-vuotiaiden lasten ryhmän kanssa esitykseen valmisteltiin Lastenmusiikkiyhdyte Leimun <i>Kettu ja ilves</i> -kappale. Yhdessä päiväkodin muiden ryhmien esitysten kanssa kappaleet muodostivat yhtenäisen, metsäneläinaiheisen tarinakokonaisuuden.</p> <p>Työn kirjallisessa osuudessa kerrotaan työn aiheen valinnasta sekä opinnäytetyön tekijän sille asettamista pedagogisista ja henkilökohtaisista tavoitteista. Työn alussa kerrotaan opinnäytetyön teoriapohjaksi lasten motorisesta kehityksestä sekä kullekin ikäryhmälle tyypillisistä kehityspiirteistä. Musiikkileikkikoulutunteja varten rakennettu tuntisuunnitelmarunko sekä siihen valitut laulut ja leikit ovat suunniteltu tähän teoriapohjaan nojaten.</p> <p>Projektin kirjalliseen osioon on sisällytetty pitkänlinjan musiikkileikkikouluopettajan, Annukka Knuuttilan, kanssa käytyjä sähköpostikeskusteluja tuntisuunnitelmien valmisteleminen. Kirjallinen osio sisältää myös opinnäytetyön tekijän omia havaintoja musiikkileikkikoulutunneista, joita hän on käynyt seuraamassa saadakseen ideoita omien tuntisuunnitelmien tekoa varten. Päiväkoti Hertalle laadittiin myös palautelomake, johon päiväkodin henkilökunta sai vastata projektin toteutukseen liittyviin kysymyksiin.</p> <p>Opinnäytetyön arviointia varten päiväkotin Hertan musiikkileikkikoulutunneista videoitiin itsenäisyyspäivän juhlan lisäksi neljä kappaletta. Työn kirjallinen osuus sisältää myös opinnäytetyön tekijän reflektointia tunneista kirjoitettujen muistiinpanojen sekä tallennettujen videoiden pohjalta. Videot jäävät ainoastaan Savonia-ammattikorkeakoulun sisäiseen käyttöön, eikä niitä julkaista missään niissä esiintyvien lasten vuoksi. Asiasta on sovittu näin myös päiväkotin Hertan kanssa.</p>			
Avainsanat Musiikkileikkikoulu, varhaismusiikkikasvatus, lapsiryhmä, musiikki			

Field of Study Culture			
Degree Programme Degree Programme in Music			
Author Krista Väisänen			
Title of Thesis Forest Animals' Musical Adventure – Report on Planning and Carrying out Music Playschool Lessons			
Date	17.5.2018	Pages/Appendices	37/2
Supervisors Anna-Maria Pekkinen, Annukka Knuuttila			
Client Organisation /Partners Daycare center Hertta			
<p>Abstract</p> <p>This thesis was carried out as a project in Hertta daycare center in Pasila in the autumn of 2017. The project consisted of a certain amount of music playschool lessons with the theme 'forest animals'. There was a total of four different groups: two groups of 1–3-year-old children and two groups of 4–5-year-old children. Altogether, in five weeks 17 music playschool lessons were held, 7 of which were for the younger children's groups and 10 for the older children's groups. Each group had 5–10 children, and each lesson lasted 30 minutes. One lesson plan template was designed for the music playschool lessons, which has then adjusted to suit the different age groups.</p> <p>In the music playschool lessons, two different kinds of performances were rehearsed and later performed in Hertta daycare center's Independence Day celebration. For the performances the children were divided into two larger groups according to their age: 1–3-year-olds and 4–5-year-olds. In the Independence Day celebration, a song called <i>Pöllö se on</i> was rehearsed and performed by the first group, and another song called <i>Kettu ja ilves</i> by the second. Along with other children's performances these songs made up a unified forest animal themed story performance.</p> <p>The written part of the thesis describes how the topic of this project was chosen and what the personal and pedagogical goals of the thesis writer were. First, theoretical background is provided about the motoric development of children and the typical development features of each age group is provided. The lesson plans constructed and used in the music playschool lessons were based on this theoretical background.</p> <p>The theory section is followed by notes about other teachers' music playschool lessons that the author observed to obtain ideas for her own lesson planning. Some email conversations with the experienced music playschool teacher Annukka Knuuttila about lesson planning are also included, as well as a feedback form for the personnel of Hertta daycare center in case they had questions regarding the realization of the project.</p> <p>For the purpose of evaluating the thesis, four of the music playschool lessons along with the Independence Day celebration were recorded on video. The recordings will remain in the internal use of Savonia University of Applied Sciences only and will not be published anywhere.</p>			
Keywords Music playschool, early music education, children, music			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	MUSIIKKI VARHAISKASVATUKSESSA	7
3	MOTORISET PERUSTAIIDOT JA NIIDEN KEHITTYMINEN.....	9
4	LASTEN KEHITYSVAIHEISTA IKÄRYHMITÄIN.....	10
4.1	1-2-vuotiaat (Toinen ikävuosi).....	10
4.2	2–3-vuotiaat (Kolmas ikävuosi).....	11
4.3	3–4-vuotiaat (Neljäs ikävuosi)	11
4.4	4–5-vuotiaat (Viides ikävuosi)	12
5	PROJEKTIN TOTEUTUS	13
5.1	Päiväkoti Hertta	13
5.2	Musiikkileikkikoulutuntien observomisesta.....	13
5.3	Sähköpostikeskustelu Annukka Knuuttilan kanssa	14
5.4	Tuntisuunnitelmarunko päiväkoti Herttaan.....	15
5.4.1	1–3-vuotiaiden ryhmien tuntisuunnitelma	16
5.4.2	4–5-vuotiaiden ryhmien tuntisuunnitelma	19
6	AJATUKSIA PROJEKTIN TOTEUTUKSESTA.....	22
6.1	Ajatuksia 1–3-vuotiaiden ryhmien tunneista.....	22
6.2	Kommentteja 1–3-vuotiaiden ryhmien videoiduista muskaritunneista	24
6.2.1	15.11.2017, 1–3-vuotiaat: Ryhmä 1	24
6.2.2	15.11.2017, 1–3-vuotiaat: Ryhmä 2	24
6.3	Ajatuksia 4–5-vuotiaiden ryhmien tunneista.....	25
6.4	Kommentteja 4–5-vuotiaiden ryhmien videoiduista muskaritunneista	26
6.4.1	16.11.2017. 4–5-vuotiaat	26
6.4.2	23.11.2018, 4–5-vuotiaat	27
6.5	Ajatuksia päiväkoti Hertan itsenäisyyspäivänjuhlasta	28
6.6	Omia kokemuksia muskariopettajana toimimisesta	30
7	PÄIVÄKODIN PALAUTE.....	31
8	YHTEENVETONA.....	32
9	LÄHTEET	33
10	LIITTEET	35

1 JOHDANTO

Mitä muskariopettajana toimiminen on?

Tämä kysymys askarrutti mieltäni jo opinnäytetyöni aihetta miettiessäni. Halusin valita opinnäytetyöni aiheeksi jonkin minulle ennestään tuntemattomamman aiheen, joka olisi samaan aikaan mahdollisimman käytännönläheinen sekä hyödyllinen tulevaisuuden työelämää ajatellen. Valmistuvana musiikkipedagogina tiedostan, että alallamme on harvoin mahdollista työllistyä vain yhteen asiaan keskittyen. Siksi halusin haastaa itseni ja tulla siten monipuolisemmaksi ja ammattitaitoisemmaksi musiikkipedagogiksi.

Sain mahdollisuuden toteuttaa opinnäytetyöni yhteistyössä Pasilan päiväkotikiertue Hertan kanssa, jossa ohjasin musiikkileikkikoulutunteja (myöh. ”muskareita”) kuuden viikon aikana kaiken kaikkiaan 17 kertaa. Ohjaamieni tuntien tavoitteena oli toteuttaa kaksi erilaista musiikkiesitystä päiväkodin 5.12.2017 järjestettyä *Metsäneläinten musiikkiseikkailu* -nimistä itsenäisyyspäivänjuhlaa varten. Nämä harjoitetut musiikkiesitykset esitettiin osana suurta, metsäneläinaiheista tarinaa, johon muutkin päiväkodin ryhmät osallistuivat. Opinnäytetyön arvioinnissa projektin käytännön osuus on 50% ja kirjallinen osuus 50%.

Aikaisempaa kokemusta lasten ohjaamisesta olen saanut opintoihimme sisältyneiden varhaiskasvatuksen kurssien kautta sekä pianonsoiton yksityisoppilaita opettaessani. Pianonsoiton yksityisoppilaista nuorin oppilaani on ollut 5-vuotias. Ryhmien ohjaamisesta ainoa kokemukseni on ollut puolen vuoden mittainen kamarimusiikkiryhmän vetovastuu. Vaikka olinkin saanut jo erilaisia kokemuksia lasten ja ryhmien kanssa toimimisesta, oli alle kouluikäisten lapsiryhmien ohjaaminen minulle täysin uutta ja vierasta.

Pitkän klassisen pianonsoittotaustan omaavana henkilönä halusin myös irroittautua omista klassisen musiikin tyypillisistä ajatus- ja toimintamalleistani. Halusin oppia heittäytymään muskaritunneilla sekä laulamaan ja soittamaan täysin ilman nuotteja - ehkä jopa täysin hetkessä improvisoiden. Usein nimittäin huomaan, että helponkin kappaleen kohdalla saatan turvautua nuotteihin vain tottumuksesta. Muita opinnäytetyölle asettamiani henkilökohtaisia tavoitteita olivat taito oppia ohjaamaan lapsiryhmiä, kehittää ymmärrystä eri-ikäisten lasten kanssa toimimisesta ja tutustua käytännössä lasten eri kehitysvaiheisiin. Halusin myös kehittää musiikillista osaamistani ja tietouttani esimerkiksi omaksumalla lukuisia erilaisia varhaiskasvatuksessa käytettyjä lauluja ja leikkejä sekä tutustumalla erilaisiin muskaritunneilla käytettäviin soittimiin.

Työni pedagogisiksi päämääriksi asetin muun muassa kullekin ikäryhmälle sopivia musiikillisia, liikunnallisia sekä muita kokonaiskehitystä tukevia tavoitteita. Musiikillisina tavoitteina saattoivat olla esimerkiksi perussykkeen kokeminen tai vaikkapa kappaleen rakenteen hahmottaminen. Liikunnalliseen osuuteen lukeutuivat kaikkien motoristen harjoitteiden toteuttaminen (”liike-stop”, soittimien käsittely), kun taas muita kokonaiskehitystä tukevia tavoitteita saattoivat olla esimerkiksi

lapsen tiedolliseen ja sosiaaliseen kehitykseen liittyvät päämäärät, kuten vaikkapa oman vuoron odottaminen.

Tavoitteenani oli yksinkertaisesti luoda mahdollisimman kokonaisvaltainen ja monipuolinen musiikkituokio, jolla voisin rikastuttaa päiväkodin lasten viikoittaista arkea. Suuri kiitos tämän tavoitteen mahdollistamisesta ja toteuttamisesta kuuluu päiväkotitoiminnalle Hertan henkilökunnalle sekä päiväkodin lapsille. Ilman heitä opinnäytetyöni ei olisi toteutunut nykyisessä muodossaan. Toivon myös, että mahdollisesti muutkin kanssani samassa tilanteessa olevat kollegat saisivat ideoita itselleen raportistiani, jossa olen käsitellyt omaa kasvuani aloittelevana muskariopettajana

2 MUSIIKKI VARHAISKASVATUKSESSA

Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteissa kerrotaan varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoitteena olevan lapsen luovuuden, musiikillisten valmiuksien ja itsetunnon kehittäminen (Opetushallitus 2017, 41). Tavoitteena on myös lapsen kaikkien kehitysalueiden, niin emotionaalisen, sosiaalisen, kognitiivisen kuin motorisenkin kehityksen tukeminen (Musiikinopetus Suomessa 2007). Keskeisimmäksi tavoitteeksi kaikista kuitenkin nousee positiivisten musiikkikokemusten antaminen. Myönteiset musiikilliset kokemukset muodostavat pohjan hyvälle musiikkisuhteelle sekä myöhemmille musiikkiopinnoille (Opetushallitus 2017, 41).

Löysin Iin kunnan koulujen kotisivuilta kunnan varhaiskasvatuksen opetussuunnitelman, johon oli mielestäni kerrottu kattavasti siitä, mitä kaikkea musiikki varhaiskasvatuksessa voi esimerkiksi pitää sisällään:

"Käytännössä musiikki varhaiskasvatuksessa on laulamista, laululeikkien leikkimistä, erilaisten musiikkityylien kuuntelua, soittamista keholla ja rytmisoittimilla sekä liikkumista musiikin mukaan. Vuoden kulku ja perinteiset juhlat huomioidaan varhaiskasvatuksen musiikkikasvatuksessa." (Iin kunta: Varhaiskasvatuksen OPS 2016.)

Musiikillisten aktiviteettien lisäksi lapset siis tutustutetaan samalla kulttuurissa vallitseviin perinteisiin laulamalla ja leikkimällä eri juhliin tai vuodenaikoihin liittyviä lauluja ja leikkejä. Samalla lapsille tulevat tutuksi muun muassa erilaiset soittimet sekä musiikillinen termistö. (Iin kunta: Varhaiskasvatuksen OPS 2016.)

Kaikesta tuntien pedagogisesta sisällöstä huolimatta olisi leikin tuntu muistettava pitää tunneilla aina läsnä. Lastensuojelun Keskusliiton erityisasiantuntijan, Kaisu Muurosen mukaan leikki on lapselle luontainen tapa toimia sekä olennainen osa lasten elämää. Sen merkitys lapsen hyvinvoinnille, terveydelle kuin kehitykselle on hyvin keskeinen. Mielestäni taitavan varhaiskasvattajan tunnistaakin siitä, että jokaisen leikin taakse on nokkelasti kätkeyty jokin lapsen kehitystä tukeva tarkoitus.

Varhaiskasvatustyötä tehtäessä on oleellista tunnistaa myös eri ikäryhmille luontaisesti opittavat toiminnot. On asioita, joiden kehitystä voidaan edistää virikkeellisellä toiminnalla, mutta on myös alueita, joihin ulkoinen kasvatus ei ulotu. Esimerkiksi kävelemään tai puhumaan oppimista voidaan tukea ulkoisesti asettamalla lapselle sopivia virikkeitä, mutta esimerkiksi hermoston kypsymiseen emme voi vaikuttaa. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen 1994, 38.) Huomatakseen tällaiset asiat täytyy opettajalla olla paljon ikäryhmäkohtaista tietoa lapsen eri kehitysvaiheista sekä siitä, millaisia työtapoja kunkin ikäryhmän kanssa kannattaa käyttää.

”Lapsen kehitysvaiheiden tuntemus muodostaa myös musiikkitoiminnan suunnittelun ja käytännön työn perustan. Kuitenkin on huomattava, että lapsen ikä ja kehitystaso eivät välttämättä vastaa toisiaan, vaan jokainen lapsi kasvaa ja kehittyy yksilöllisesti - -.”

(Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piiroinen & Mäkinen 1994, 38.)

Opettajan onkin muistettava, että niin jokainen yksilö kuin ryhmäkin kehittyy omalla vaihdillaan ja omien musiikillisten edellytyksiensä mukaisesti. Olemassa ei siis ole yhtä oikeaa toimintatapaa, joka toimisi samalla tavoin jokaisen yksilön tai ryhmän kohdalla. Tämä antaa opettajalle vapauden soveltaa annettuja toimintamalleja itse parhaaksi näkemällään tavalla.

3 MOTORISET PERUSTAIKOT JA NIIDEN KEHITTYMINEN

Motoriset perustaidot rakentuvat perusliikkumisen eli kehon asentojen, liikkeiden ja siirtymien muodostamalle perustalle. Motorinen kehitys on tärkeä osa lapsen kasvua ja kokonaiskehitystä, sillä motoriset perustaidot luovat liikkumisen perustan ja tulevat näin ollen tarpeeseen jokaisena päivänä. (Numminen 2005, 109; Innostun liikkumaan – Kasvattajan työtä tukemassa.)

Innostun liikkumaan -hankkeen Motoriikan haasteet -oppaassa (2016, 7) on löydettävissä Gallahuen & Donnellyn (2003) kehittämä kaavio motoristen perustaitojen jakamisesta eri kategorioihin käyttötarkoituksiensa mukaan. Kategorioina ovat liikkumis-, käsittely- sekä tasapainotaidot. Liikkumistaitoihin lukeutuvat esimerkiksi käveleminen, juokseminen, loikkiminen, hyppiminen, kiipeileminen, laukkaaminen sekä kinkkaaminen. Käsittelytaitoja ovat taasen esimerkiksi vierittäminen, heittäminen, potkiminen, työntäminen, lyöminen, pomputtaminen sekä kiinniottaminen. Nummisen (2005, 136-137) usein puhutaankin silmä-käsi ja silmä-jalka -koordinaatiosta, mikä tarkoittaa näköaistin hyödyntämistä toiminnoissa, jotka tehdään käsin tai jaloin. Jo lasten ensimmäisten ikävuosien aikana olisikin siksi tärkeää tarjota lapselle monenlaisia kokemuksia käsitellä erilaisia esineitä ja välineitä koko kehollaan, niin suurilla eli karkeamotoriikassa kuin pienilläkin eli hienomotoriikassa käytettävillä lihasryhmillä.

Nummisen (2005, 114-115) mukaan tasapainotaidot voidaan jakaa staattisiin eli paikallaan pysyen tapahtuviin sekä dynaamisiin eli liikkuen paikasta tapahtuviin liikkeisiin. Staattiset tasapainotaidot kehittyvät ennen dynaamisia. Staattisiin tasapainotaitoihin lukeutuvat esimerkiksi käsien, jalkojen ja vartalon kierrot, koukistukset, ojennukset sekä käsien ja jalkojen pyörytykset. Dynaaminen tasapainon hallinta tulee esille ylös- ja alaspäin suuntautuvissa liikkeissä. Nummisen (2005, 121) mukaan yksi tärkeimpiä tasapainon ylläpitämiseen liittyviä asioita on pysähtymisen oppiminen. Lasten kanssa voidaan leikkiä esimerkiksi autolla ajamista. Aikuinen voi säädellä ajonopeutta: joskus voidaan ajaa hitaasti ja joskus taas oikein nopeasti.

Kehon ja sen liikkeiden voidaan ajatella piirtävän myös kolmiulotteiset ääriviivat avaruuteen. Tällöin kehon osien ääriviivojen piirtymistä ympäröivässä tilassa voidaan havainnollistaa vaaka-, pysty-, syvyys- ja kehon puolten ulottuvuuksina. Vaaka- eli horisontaaliulottuvuus luo perustan lapsen kaikille toiminnoille. Se alkaa kehon oletetusta keskiviivasta ja jatkuu siitä kehon molemmille puolille. Vaakaulottuvuus näkyy kehon ja sen osien liikkeenä sivuille päin. Lapsen oppiessa kävelemään hän siirtyy käyttämään pysty- eli vertikaaliulottuvuutta, mikä mahdollistaa samalla eri tasojen käyttämisen. (Numminen 2005, 109-110.)

Eri tasoja voidaan ajatella olevan ala-, keski- ja ylätaso ja ne määräytyvät kunkin liikkujan kehon mittasuhteiden mukaan. Alatasossa liikkuminen tapahtuu lähellä tukipintaa eli lattiaa, polven alapuolella. Seisomaan nousemisen ja askeltamisen myötä lapsi nousee keskitasoon, jonka ajatellaan ulottuvan polvesta rinnan korkeudelle. Tästä ylöspäin suuntautuvat liikkeet ja liikkuminen tapahtuvat ylätasossa. (Numminen 2005, 110.)

4 LASTEN KEHITYSVAIHEISTA IKÄRYHMITÄIN

Päiväkoti Hertassa ohjaamieni muskariryhmien ikäjakauman perusteella keskityin tarkastelemaan opinnäytetyössäni ainoastaan 1–5-vuotiaiden lasten kehitysvaiheita. Tarkastelen työlleni asettamien pedagogisten päämäärien valossa lasten musiikillista, liikunnallista sekä yleisesti muihin kehityksen osa-alueisiin liittyviä piirteitä ikäryhmittäin. Kehitys ”muihin osa-alueisiin” luen kuuluvaksi esimerkiksi lasten tiedollisen ja sosiaalisen kehityksen.

4.1 1–2-vuotiaat (Toinen ikävuosi)

Tästä ikäryhmästä löytyvät lasten suurimmat erot niin kehityksessä kuin taidoissakin. Osa lapsista osaa kävellä ja kiivetä, osa on oppinut vasta seisomaan. Toiset tapailevat jo sanoja, toiset eivät puhu vielä mitään. Asioihin ja tekemisiin keskitytään vielä hyvin lyhytaikaisesti, jos ollenkaan, ja energiaa ja intoa tuntuu riittävän koko hereilläoloajan. Musiikkituokioiden rakenne on tärkeää pitää samanlaisena. (Kivelä-Taskinen 2016, 70.)

Ryhmätilanteissa on täysin normaalia, jos lapsi vetäytyy kokonaan sivuun tarkkailemaan muiden lasten puuhastelua. Tästä ei kuitenkaan tarvitse olla huolissaan, sillä lapsi oppii koko ajan peilisolujensa avulla, ja näin ollen hän on tietoinen ympärillään olevasta toiminnasta.

Usein käy kuitenkin niin, että lapsi on enemmän kiinnostunut omista toimistaan. Vaikka näin tapahtuukin, lapsi on hyvin tietoinen tapahtumista ympärillään: hän pysähtyy joka kerran kuuntelemaan, kun jotain uutta tapahtuu.”

(Kivelä-Taskinen 2016, 70.)

Yksivuotias lapsi tutkii ja havainnoi ympäristöään kokonaisvaltaisesti, ennakkoluulottomasti ja kaikkien aistiensa kautta. Havainnot jäsentyvät vähitellen tiedolliseen kokonaisuuteen ja ilmöille alkaa löytyä vähitellen nimet puhekielen avulla. Ympäristöä voidaan tutkia lapsen kanssa samalla esimerkiksi eri värejä, muotoja, tuoksua, käsitteitä ja asioita nimeten. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen 1994, 42.)

Kivelä-Taskisen (2016, 70) mukaan kävely on yksivuotiaitten avainsana. Sitä on tärkeää tehdä niin ketjussa kuin piirissäkin toistaen. Myös muodonhahmotus alkaa, kun musiikin A- ja B-osissa vaihdetaan kävelyn suuntaa tai muuta toimintaa. Liikuntamuotoina harjoitellaan konttaamista, erilaisia asentoja, pyörimistä, ryömimistä, kiipeilyä ja keinumista. Kaikki karkeamotoriset liikkeet ovat liikuntaharjoitteiden keskiössä. Käsien yhteen taputtaminen tuottaa vielä vaikeuksia, sillä käden ja sormien ojentaminen on yksivuotiaalle haastavaa.

Pienessä kädessä pysyvät soittimista jo varrelliset rytmimunat, kapulat, malletit ja minitamburiinit. Soittimia osataan soittaa jo ilman niiden viemistä suuhun. Soittohetket pidetään vielä lyhyinä ja keskittymiskykyä tarkkaillen. (Kivelä-Taskinen 2016, 71.)

4.2 2–3-vuotiaat (Kolmas ikävuosi)

”Tämän ikäryhmän erityisominaisuuksiin kuuluu jo ajoittainen uhma: ”Minä itse”. Lapset osaavat jo kävellä ja juosta ja puhetta tulee solkenaan. Lapset toistavat kaiken kuulemansa ja näkemänsä ja yhdistelevät oppimaansa.” (Kivelä-Taskinen 2016, 72.)

Kivelä-Taskisen (2016, 72) mukaan lapset ymmärtävät myös ohjeita ja he osaavat suorittaa jo pieniä tehtäviä, kuten vaikkapa noutaa soittimet ja palauttaa ne takaisin paikoilleen musiikkituokion jälkeen.

Kolmannen ikävuoden aikana lapsen aistitoiminnat ja havaintojen tekeminen alkavat yhdistyä tiedolliseen ja kielelliseen kehitykseen. Lapsi pystyy jo kuvailemaan ympäristöään ja sen tapahtumia kielen, erilaisten kielikuvien ja leikkien avulla. Tärkeää on myös antaa lapsen kuvailla kokemaansa omin sanoin sekä rohkaista häntä kyselemään ja puhumaan. Myös asioille, esineille ja erilaisille aistikokemuksille on tärkeää antaa kielellinen muoto. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen 1994, 44.)

Tässä vaiheessa lapsen liikunnalliset taidot kehittyvät hurjaa vauhtia, ja liikkuminen ja kävely ovat jo varmaa (Mannerheimin lastensuojeluliitto: 2–3v, 2017). Liikuntaleikeissä voidaan yhdistellä konttausta, ryömintää, pyörintää, hiipimistä, hyppyjä sekä jalkojen tömistelyjä eri rytmeillä. Askeleet hitaassa tempossa onnistuvat jo paremmin musiikin sykkeessä. Lapsen juoksun tempo ei kohtaa soivan musiikin tempoa – lapsi tahtoo vain juosta kovaa. (Kivelä-Taskinen 2016, 73.)

Kivelä-Taskisen (2016, 73) mukaan lapsi osaa jo tarttua pieniinkin perkussiosoitimiin ja soittaa musiikin sykkeen kanssa yhä tarkemmin. Tutuissa lauluissa osataan soittaa jo oikeassa kohdassakin, jos tehtävät on ennen soittimiin siirtämistä koettu liikkeinä. Itsetehdyt sanomalehti-clavet sopivat hyvin hienomotoriikan ja soittotekniikan harjoitteluun.

4.3 3–4-vuotiaat (Neljäs ikävuosi)

Lapsi kartuttaa tietovarastoaan jo olemassa olevan tietämyksensä pohjalta, ja etenkin vastausten löytäminen miksi- ja miten-kysymyksiin on oleellista. Erilaisten muotojen ja värien nimitykset tunnistetaan ja erotetaan jo toisistaan. Myös ajan ja tilan käsitteet (tänään, huomenna, täällä, tuolla) selkenevät. (Hongisto-Åberg, Linderberg-Piironen & Mäkinen 1994, 46.)

Aikuisen on oleellista nyt tiedostaa oma asemansa kasvattajana, sillä lapsen arvomaailma muodostuu paljolti sen käsityksen perusteella, jonka hän saa lähimpien aikuisten toiminnasta. Aikuinen tukee myös lapsen myönteisen minäkuvan muodostumista. Lapsen osoittamaa avuliaisuutta ja myötäelämistä on tärkeää vahvistaa. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen 1994, 47.)

3–4-vuotiaan liikunalliset valmiudet ovat kehittyneet jo eriytyneemmiksi. Lapsi osaa esimerkiksi astua rytmikkäästi, hiipiä hiljaa, tömistellä voimakkaasti, ryömiä matalalla ja hyppiä korkealla. Liikkeillä voidaan kuvata erilaisia tunnetiloja sekä jäljitellä eläinten liikkumistapoja. Myös suunnat oikea-vasen alkavat nyt hahmottua. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen 1994, 47.)

Soittimet pysyvät jo paremmin 3–4-vuotiaan käsissä, ja tekniikka on selvästikin kehittynyt. Soitossa etsitään nyt yhteistä sykettä sekä hahmotetaan musiikin muotoa: on selkeitä kohtia, joihin soitto kuuluu sekä on kohtia, joissa soittimet laitetaan piiloon. (Kivelä-Taskinen 2016, 76.) Lasta on myös tärkeää rohkaista käyttämään omaa ääntänsä. Laulun sanojen tulisi olla lapselle tutut ja ymmärrettävät, jotta ne tukisivat hänen laulamistaan. Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen 1994, 72.)

4.4 4–5-vuotiaat (Viides ikävuosi)

Tämän ajanjakson aikana lapset alkavat selkeästi ajoittamaan liikkeitään tarkemmin ja liikkeet muodostuvat myös selkeämmin syklisiksi eli toistuviksi. Sopivia liikuntamuotoja ovat esimerkiksi yhdellä jalalla hyppely, laukka sekä käynti ja erittäin hidas käynti, jotka onnistutaan tekemään jo musiikin sykkeessä. Lasten oman luovuuden on myös hyvä antaa tulla esille antamalla heidän keksiä itse esimerkiksi erilaisia soitto- ja liikkumistapoja. Enää mallina ei pelkästään siis olekaan vain opettajan antama esimerkki. (Kivelä-Taskinen 2016, 77.)

Myös erilaisien muodostelmien hahmottaminen ja muodostaminen alkavat onnistua itsenäisesti. Tunneilla voidaan harjoitella esimerkiksi piirissä, jonossa, rivissä, ketjussa tai vaikkapa pareittain olemista. Nyt leikkeihin voidaan ottaa mukaan myös erilaisia alkuasentoja, kuten päinmakuu, selinmakuu tai vaikkapa kyykky. (Kivelä-Taskinen 2016, 77.)

Tunne-elämän puolella lapsi alkaa ottamaan huomioon toisten toiveita ja muidenkin lasten osuutta yhteisleikeissä. Erilaiset sääntöpelit ja –leikit ovat nyt ajankohtaisia ja niiden kautta harjoitellaan tapakasvatusta. Oleellista on siis perustella *miksi tehdään mitään*. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen 1994, 49.)

Kivelä-Taskisen (2016, 79) mukaan kehittyneen silmä-käsi -koordinaation sekä käsittelytaitojen ansiosta lapset pystyvät soittamaan nyt jo huomattavasti sujuvammin. Olennaista on laulaa ja soittaa musiikin pulssissa, mikä onnistuu jo varsin hyvin 4–5-vuotiaalta lapselta. Sykkeen lisäksi aletaan harjoittelemaan rytmien soittamista, joiden opettelussa kannattaa hyödyntää erilaisia sanoja ja loruja. Laulaessa voidaan etsiä erilaisia tapoja käyttää ääntä: hiljaa, voimakkaasti, iloisesti, surullisesti, hitaasti, nopeasti (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen 1994, 75).

5 PROJEKTIN TOTEUTUS

5.1 Päiväkoti Hertta

Lämminhenkisen päiväkoti Hertan toimintasuunnitelmassa korostetaan etenkin yhteisöllisyyttä sekä tiiviin yhteytyksen merkitystä vanhempien ja päiväkodin välillä. Perheiden ja henkilökunnan on mahdollista tutustua toisiinsa yli ryhmärajojen päiväkodissa ympäri vuoden järjestettävien, erilaisten teemapäivien ja juhlien merkeissä. (Helsingin kaupunki: Varhaiskasvatus – päiväkoti Hertta 2018) Tämä olikin hyvin nähtävissä joulukuussa järjestetyssä koko päiväkodin yhteisessä itsenäisyyspäivän juhlassa, jossa eri lapsiryhmien kanssa suunnitellut ja harjoitellut esitykset muodostivat yhdessä metsäneläinaiheisen tarinakokonaisuuden. Esitystä katsomassa olivat kaikki päiväkodin ohjaajat ja lapset.

Helsingin kaupungin sivuilla kerrotaan päiväkoti Hertan toiminnan keskeisenä tavoitteena olevan saada lapset tuntemaan olonsa turvalliseksi sekä luoda heille yhteenkuuluvuuden tunnetta:

”Teemme työtä sen eteen, että lapset tuntisivat kuuluvansa joukkoon ja olevansa yhteisömmme tärkeitä jäseniä.” (Helsingin kaupunki: Varhaiskasvatus – päiväkoti Hertta 2018)

Mielestäni tämä toimintaperiaate näkyi hyvin päiväkodin arjessa muun muassa lapsiryhmien positiivisena ryhmähenkenä. Lapset ottivat hienosti toisensa huomioon myös ohjaamillani muskaritunneilla ja auttoivat toinen toistansa aina tarvittaessa.

5.2 Musiikkileikkikoulutuntien observomisesta

Saadakseni ideoita omien tuntuunnielmieni laatimista ja kehittämistä varten, kävin seuraamassa Heidi Tamperin tunteja Vantaalla Mikkilän ja Lähderannan päiväkodeissa sekä Ninni Revon ohjaamia muskaritunteja Espoossa Musiikkiopisto Juvenaliassa. Observoinnit sijoittuivat syksylle 2017, ja seurattavia ryhmiä oli yhteensä yhdeksän kappaletta. Seuraamissani Ninni Revon ryhmissä lapset olivat noin 1–3 vuoden ikäisiä, ja Heidi Tamperin ryhmissä noin 3–6 vuoden ikäisiä. Ryhmät olivat vaihtelevasti 4–10 hengen kokoisia, ja kaikki tunnit olivat kestoltaan 45 minuutin mittaisia.

Heidi Tamperin (2017) ohjaamista muskaritunneista mieleeni jäi päällimmäisenä ”muskarijuna”, jota hän käytti kaikkien ryhmiensä kanssa tuntiensa alussa. Lapsista muodostettiin siis jono, jossa kulkien muskaritilaan saavuttiin opettajan laulaessa ja soittaessa *Pienen pientä veturia*. ”Muskarijunan” avulla tunti saatiin aloitettua välittömästi muskaritilaan astuessa keskittyneesti, eikä tilaisuutta ylimääräiselle riehumiselle ollut näin missään vaiheessa.

Mielestäni Tamperin (2017) toteutustapa muskaritunnin alussa olleesta nimilaulusta oli myös todella toimiva. Kun lapset olivat yksitellen kuulleet oman nimensä laulettuna, saivat he nousta omalta paikaltaan joko vilkuttamaan tai pomppaamaan. Jokainen lapsista sai siis lisätä leikkiin jotain omaa,

mikä oli mielestäni kekseliäs tapa osallistaa lapsia sekä herättää heidän mielenkiintonsa heti tunnin alusta lähtien. Nimilaulun lopuksi kappale laulettiin myös opettajalle.

Osalla muskaritunneistaan Tamper (2017) käytti Papunetistä (2018) saatuja kuvakortteja, jotka osoittivat suunnitellun muskaritunnin rakenteen. Kortit asetettiin kaikkien nähtäville, jolloin lapsetkin pystyivät seuraamaan mitä tunnilla tulisi seuraavaksi tapahtumaan. Korttien tarkoituksena oli jaksottaa tunnin kulkua.

Tamper (2017) oli myös askarrellut tunneille itse puisen soittorasian, jonka sisään hän oli liimannut pienen soittorasiakoneiston. Ennen jokaisen tunnin loppulaulua keräännyttiin soittorasian ympärille kuuntelemaan sieltä kuuluvaa melodianpätkää. Mielestäni idea oli aivan ihana, sillä kaikki tällaiset tavarat herättävät lasten mielenkiinnon. Tamperin ideasta inspiroituneena päätin askarrella muskaritunneilleni oman soittorasian.

Musiikkiopisto Juvenalian muskaritunneista mieleeni jäi etenkin Revon (2017) kekseliäs tapa säestää tunneilla käytyjä liikuntaleikkejä. Esimerkiksi lasten pyöriessä saattoi hän käyttää säestäessään triolimaista komppia. Lasten hyppiessä säestyskuvio oli staccatomainen ja hiipiessä taas hiljaisen salaperäinen. Oli mielenkiintoista huomata, kuinka opettajan luoma äänimaailma tuki lasten liikkumista. Lapset kuuntelivat tarkoin opettajan soittoa ja ammensivat siitä liikkeisiinsä ideoita.

Kiinnitin myös huomiota siihen, kuinka selkeitä ja yksinkertaisia ohjeita Repo (2017) antoi lapsille. Ohjeet saatettiin antaa välillä myös laulaen, jolloin lapset kuuntelivat niitä selvästikin aivan eri tavoin. Myös leikkien väliset siirtymät olivat todella selkeitä ja niistä oli huomattavissa, että opettaja muisti tarkoin tuntisuunnitelmansa ulkoa. Myös kohteliaisuussanojen käyttöön kiinnitettiin tunneilla huomiota: aina tarvittaessa oli tärkeää muistaa sanoa *kiitos* tai *ole hyvä*.

Mielestäni molempien opettajien muskaritunnit olivat todella mielenkiintoisia ja opettavaisia. Sain observoiduista muskaritunneista paljon erilaisia ajatuksia ja ideoita, joita hyödynsin päiväkotit Hertan tuntisuunnitelmien teossa.

5.3 Sähköpostikeskustelu Annukka Knuutilan kanssa

Sain pitkänlinjan musiikkileikkikouluopettajalta, Annukka Knuutilalta, paljon korvaamatonta tietoa sekä käytännöllisiä vinkkejä sähköpostitse tuntisuunnitelmieni tekemiseen syksyn 2017 aikana. Alkuun koin etenkin vaikeaksi yleisen tuntisuunnitelmarungon laatimisen, sillä minulla ei ollut mitään tietoa, kuinka lähtisin hahmottelemaan sitä. Vaikka olin tutustunut lasten eri ikäryhmistä kertovaan kirjallisuuteen, oli mielestäni haastavaa päättää millaiset musiikilliset ja liikunnalliset harjoitukset olisivat käytännössä sopivia lapsille. Knuutilan tuntirunkoehdotelman (9.10.2017) pohjalta laadin lopulta oman, päiväkotit Hertan muskariryhmille muokatun tuntisuunnitelmarungon.

Tuntirunkoehdotelmassaan Knuutila (9.10.2017) oli kehottanut miettimään etukäteen mm. tunnin musiikillisia sekä lasten kokonaiskehitystä tukevia tavoitteita. Musiikillisiksi tavoitteiksi hän luetteli

esimerkiksi perussykkeen ja tauon kokemisen, kuuntelukyvyn herkistämisen sekä säveltasojen ja melodian hahmottamisen. Kokonaiskehitystä tukeviksi tavoitteiksi hän mainitsi kielenkehityksen, muistin harjoittamisen, kehonhahmotuksen, lorun opetteluun sekä perusliikkumisen. Näiden tavoitteiden pohjalta laadin päiväkotit Herttan muskariryhmien tunneille sopivat päämäärät. Jaoin tunneillani tavoiteltavat päämäärät kolmeen eri osa-alueeseen: musiikillisiin, liikunnallisiin sekä muihin kokonaiskehitystä tukeviin tavoitteisiin.

Kuten jokapäiväisessä elämässämmekin koemme hyviä ja huonoja hetkiä, sisältyy muskariopettajan ohjaamiin tunteihin onnistuneita ja vähemmän onnistuneita hetkiä. Keskustelimme Knuutilan (17.11.2017) kanssa siitä, kuinka tilanteissa joissa asiat eivät ole menneet suunnitelmien mukaan, tulisi toimia. Tällaista tilannetta on hyvä lähteä purkamaan miettimällä, mitkä asiat ovat vaikuttaneet esimerkiksi levottoman tunnin syntyyn. Asiaa voidaan miettiä lasten näkökulmasta, oppimisympäristön näkökulmasta sekä opettajan näkökulmasta. Lopuksi on tärkeää kirjata ylös lasten ja tunnin ilmanpiirin rauhoittamiseksi keksityt ratkaisut.

5.4 Tuntisuunnitelmarunko päiväkotit Herttaan

Tuntisuunnitelmarunko on laadittu musiikkileikkikouluopettajan, Annukka Knuutilan (2017) kanssa käytyjen sähköpostikeskustelujen pohjalta sekä muskaritunneillani tekemiäni havaintojeni ja kokemuksieni perusteella. Tuntirunko kuvaa hyvin karkeasti molempien ikäryhmien muskarituntien kulkua, ja sitä on täytynyt soveltaa kummallekin ryhmälle sopivammaksi. Tuntirungon soveltamisesta ikäryhmille sopivimmiksi on kerrottu opinnäytetyöni myöhemmissä kappaleissa. Koska muskarituntien ohjaaminen oli vain viiden viikon mittainen ajanjakso, päätin soveltaa jokaisella tunnillani vain yhtä tuntirunkoa. Harjoittelimme jokaisella tunnilla itsenäisyyspäivänjuhlaan tulevia esiintymiskappaleita, joiden rinnalle otin viikoittain tunneille muita erilaisia lauluja ja leikkejä.

Tunnin kesto: 30 min.

Ryhmän koko: 5-10 lasta

Tunnin aloitus

1. **Alkulaulu: kontakti, ryhmäytyminen**
2. **Virittäytyminen: liikuntaleikki, tilassa liikkuminen**
3. **Opeteltava kappale (juhlassa esitettävä)**
4. **Energianpurkuharjoitukset: liikunta- / hahmotusleikit**
5. **(Loppurauhoittuminen)**
6. **Loppulaulu**

Tunnin lopetus

- ❖ **Musiikilliset tavoitteet:** yhteisen perussykkeen kokeminen, kuuntelukyvyn herkistäminen, musiikillisten rakenteiden sekä taukojen hahmottaminen, eri äänenvoimakkuuksien (dynamiikat) hahmottaminen
- ❖ **Motoriset tavoitteet:** erilaisia liikkumis-, tasapaino- ja käsittelytaitoharjoituksia

- ❖ **Muita kokonaiskehitystä tukevia tavoitteita:** kielenkehitys, muisti, oman vuoron odottaminen, ryhmässä toimiminen, muiden huomioonottaminen, kohteliaisuus sanat *kiitos* ja *ole hyvä*
 - ❖ **Työtavat:** loruttelu, laulaminen, liikkuminen, musiikin kuuntelu, visuaalisuus (pehmolelut, kuvat)
1. **Alkulauluna** käytin kappaletta *"No onkos se X täällä?"*, ja säestin kappaleen ukulelellani. Ideana oli laulaa kappale jokaiselle muskarilaiselle ja siten huomioida jokainen lapsi henkilökohtaisesti. Laulun jälkeen jokainen sai vuorollaan tulla koettamaan, millaisia ääniä ukulelestani kuuluu.
 2. **Virittäytymiseen** eli kehon lämmittelyyn ja aktivointiin käytin erilaisia liikunnallisia leikkejä. Kappaleita, joita käytin tässä osiossa, olivat esimerkiksi *Mitä tehdään, mitä tehdään; Jos sull lysti on* sekä *Huugi Guugi*. Ajatuksena oli keksiä erilaisia liikuntatapoja, joita säestin ukulelella soittaen. Toisinaan saatoin käyttää myös taustanauhaa. Ajatuksena oli myös tutustua ympäröivään tilaan ja hyödyntää sen mahdollisuuksia.
 3. **Opeteltava kappale** eli tunnin musiikillinen pedagoginen sisältö sijoittui ajallisesti noin opetustuokion puoliväliin. Opeteltavana materiaalina olivat kappaleet, jotka esitimme joulukuussa itsenäisyyspäivän juhlassa. 1–3-vuotiaiden lasten kanssa kappaleena oli *Piilometsän säveliä* -levyltä kappale *Pöllö se on*. 4–5-vuotiaiden lasten kanssa kappaleena oli *Kettu ja ilves* Lastenmusiikkiyhtye Leimun *Kulkijan kanssa – ystävää etsimässä* -levyltä.
 4. **Energianpurkuharjoitukset: liikunta- ja hahmotusleikkeinä** käytin esimerkiksi "liike ja stop" -leikkejä, jotka toimivat hyvin samalla energianpurkuharjoituksina keskittymistä vaatineen pedagogisen osion jälkeen. Musiikin aikana jokainen sai liikkua vapaasti tilassa, mutta musiikin lakatessa oli jokaisen pysähdyttävä paikoilleen tai istahdettava lattialle. Leikkiin oli helppo myös lisätä erilaisia variaatioita. Musiikin lakatessa jokainen sai esimerkiksi ottaa jonkin patsaan tai vaikkapa kiiruhtaa tilasta ennalta etsittyyn "omaan pesään" nukkumaan. Hahmotusleikkeinä olivat esimerkiksi tauon aikana eri ruumiinosilla lattiaan tai kaveriin koskettaminen.
 5. **Loppurauhoittumisen** aikana lapset saivat asettua lattialle selinmakuulle. Käytin taustamusiiikkina usein erilaisia klassisia teoksia, sillä halusin totuttaa lapsia erilaisiin äänimaailmoihin. Kappaleen aikana kävin silittelemässä lapsia hellästi huivein tai höyhenin. Jos aikaa jäi, saatoimme myös keskustella loppurauhoittumisen jälkeen siitä, mitä taustamusiiikki oli tuonut lapsille mieleen.
 6. **Loppulauluna** lauloimme *Soittorasja*-kappaleen. Tampereen (2017) soittorasjaideasta innostuneena olin askarrellut tunneille oman soittorasjan, jonka melodiapätkän kuuntelimme yhdessä ennen loppulaulun laulamista.

Tunnin loppuun annoimme myös yhteiset aplodit merkiksi onnistuneesta tunnista.

5.4.1 1–3-vuotiaiden ryhmien tuntisuunnitelma

1–3-vuotiaiden lasten ryhmät olivat vaihtelevasti noin 5–8 hengen kokoisia. Suunnittelin 1–3-vuotiaiden ryhmien muskaritunnit yleistä tuntisuunnitelmarunkoa soveltaen. Asetin ryhmille seuraavanlaisia tavoitteita:

Tunnin teema: metsäneläimet, pöllö

- ❖ **Musiikilliset tavoitteet:** yhteisen perussykkeen kokeminen, dynamiikat, tremolo, taukojen hahmotus
- ❖ **Motoriset tavoitteet:** erilaiset liikkumistavat, tasoissa liikkuminen, kehonhahmotus, tasapainoharjoitukset (liike-stop), käsittelytaitoharjoituksia: sanomalehticlavet, ”soittosormen” etsiminen
- ❖ **Kokonaiskehitystä tukevat tavoitteet:** oman vuoron odottaminen, toisten huomioon ottaminen, muisti, kielenkehitys
- ❖ **Työtavat:** loruttelu, laulaminen, liikkuminen, musiikin kuuntelu, visuaalisuus (pehmolelut, kuvat)

Alkulaulun ajaksi asetuimme lattialle piiriin istumaan. Jokaisen nimikierroksen jälkeen etsimme yhteisesti soittosormen (etusormen), jolla jokainen sai omalla vuorollaan tulla koettamaan ukulelea. Pienimpien lasten kanssa vein soittimen heidän luokseen. Ensimmäisten tuntien alussa tutkailimme myös ukulelea tarkemmin, tutustuimme sen rakenteeseen ja etsimme siitä lähteviä erilaisia ääniä.

Virittäytymisosision liikuntaleikeissä käytin kappaleita *Mitä tehdään* ja *Jos sull lysti on*. Hyviä ja toimivia liikkumistapoja 1–3-vuotiaiden lasten kanssa olivat esimerkiksi kävely, pyöriminen, pomppinen sekä keinuminen. Suurin osa lapsista pystyi osallistumaan tunneilla tehtäviin harjoitteisiin itsenäisesti. Pienimmät lapsista pysyttelivät ohjaajien syleissä ja osallistuivat siten leikkeihin mahdollisuuksien mukaan.

Tunnin musiikilliseksi tavoitteeksi ja samalla itsenäisyyspäivänjuhlan esiintymiskappaleeksi olimme valinneet yhteistyössä päiväkodin ohjaajien kanssa *Pöllö se on* -kappaleen. Tutustuimme kappaleen teemaan tulostamieni pöllön kuvien avulla. Tutkimme kuvia ja nimesimme niiden avulla pöllön eri ruumiinosia samalla hahmottaen ja vertaillen, mistä löytäisimme samat ruumiinosat itseltämme. Kiinnitimme huomiota esimerkiksi pöllön suuriin silmiin, pieneen nokkaan, suuriin siipiin, pyrstöön sekä pitkäkyntisiin jalkoihin. Pohdimme myös, kuinka pöllöt äännelevät. Jokainen lapsista sai tehdä oman ”pöllöäänensä”, jonka jälkeen huhuilimme yhteisesti pöllöjen tavoin.

Harjoittelimme aluksi laulun sanoja lorutellen, leikkien ja soittaen ilman melodiaa. Olin suunnitellut sanoihin ja kappaleen tarinaan sopivat koreografiat, jotka toteutimme ensin paikoillaan istuen. Lopulta otimme myös kappaleen melodian mukaan. Tutustuimme *Pöllö se on* -kappaleeseen myös erilaisten liikuntaleikkien avulla, jolloin käytin taustanauhana kappaleen levyversiota.

❖ **Variaatio 1: Liikkuen**

Pedagoginen ajatus: eri tasot, musiikillisten rakenteiden hahmotus

Leikin ideana oli liikkua kappaleen kolmen säkeistön aikana tilassa eri tasoissa (kehon vertikaaliulottuvuus). Ensimmäisen säkeistön aikana liitelimme pöllöjen tavoin tilassa keskitasossa, jolloin jokaisen lapsen keskitaso määräytyi kunkin liikkujan kehon mittasuhteiden mukaan. Toisen säkeistön aikana liikuimme alatasossa eli aivan lattian lähetyvillä. Kolmannessa säkeistössä liikuimme ylatasossa eli täysin varpaillamme käsillä kattoa kohti kurkottaen. Ennen kolmatta säkeistöä olevassa välisoitossa pyörimme pyörremyrskyjen lailla tilassa vapaasti. Jokainen lapsi sai siivikseen kaksi värikästä huivia, joiden kanssa nämä samat liikkeet

toteutettiin. Ryhmän pienimmät lapset pystyivät myös osallistumaan tähän leikkiin päiväkodin ohjaajien sylissä.

❖ **Variaatio 2: Soittaen**

Pedagoginen ajatus: reagointikyky, taukojen hahmottaminen, dynamiikat

Liikuntaleikin ajatusta noudattaen oli eri säkeistöjen tasot helppo siirtää myös musisointiin.

Käytimme soittaessa sanomalehticlaveja. Ennen kappaleen mukana soittamista lämmittelimme ensin taukoja ja tremolo-soittoa vuorotellen. Toimin leikin aikana kapellimestarina näyttäen lapsille, milloin sai soittaa ja milloin ei. Tauon aikana jokaisen täytyi nostaa sanomalehticlavet kohti kattoa; tremolon aikana niillä sai vuorostaan rummuttaa hurjasti lattiaan.

Yhdistin liikunnallisessa harjoituksessa käytetyt tasot seuraavaksi soittoon siten, että ensimmäisen säkeistön aikana soitimme kohtuullisen voimakkaasti mezzofortessa. Toisessa säkeistössä etsimme sanomalehticlaveista hiljaisia ääniä aivan pianossa soittaen. Välisoiton eli liikuntaleikistä tutun ”pyörremyrskyn” aikana jokainen sai sooloilla niin kuin halusi. Tässä kohtaa sai esimerkiksi hyödyntää alkulämmittelyssä käytettyä tremolo-soittoa. Viimeisessä säkeistössä soitimme voimakkaasti fortessa. Lapsien kanssa toimiessa kielikuvien käyttö tekee usein harjoituksesta mielenkiintoisemman ja leikinomaisemman. Niinpä liitin säkeistöjen eri äänenvoimakkuuksiin ajatuksen myös erikokoisista pöllöistä. Nimesimme pöllöt ”äiti-, isä- ja pikkupöllöiksi”.

Liikunta- ja hahmotusleikkeinä ja usein energianpurkausharjoituksina toteutuneet leikit olivat tämänikäisten lasten kanssa ”liike-stop” -leikkejä. Ideana oli, että musiikin soidessa tilassa liikuttiin sovitulla tavalla, mutta musiikin lakatessa täytyi jokaisen pysähtyä paikoilleen. Paikalleen pysähtymisen sijaan saatoimme tauon aikana myös kiiruhtaa tilasta ennalta valittuihin ”pesäkoloihin”. Lasten ollessa ”pesäkoloissaan” kävin tarkistamassa tunnin teemaan sopivan pehmolelun kanssa, että kaikki ovat ehtineet koloihinsa piiloon.

Loppurauhoittumisen aikana lapset saivat makoilla patjoilla. Taustamusiikin soidessa kävin heistä jokaisen läpi huivilla tai höyhenellä kevyesti kutitellen. Kappaleen jälkeen keskustelimme myös taustalla soineesta musiikista.

Loppulauluna leikimme ja lauloimme yhteisesti *Soittorasian*. Tätä ennen tutkailimme askartelemaani soittorasian ja kuuntelimme siitä kuuluvan pienen melodiapätkän. Tunnin loppuun annoimme itsellemme aplodit onnistuneesta tunnista.

Alta löytyvät *Pöllö se on* -kappaleeseen suunnitellut koreografiat, jotka toteutuimme myös itsenäisyyspäivänjuhlan esityksessä. Koreografioita tehdessä taustanauhana toimi aina kappaleen levyversio.

Pöllö se on:

*Kuka se yössä oksallaan, (käsillä suuri ympyrä)
tarkkana istuu paikoillaan, (tähyilyä puolelta toiselle)
pöllö se on, pöllö se on, (siipien heiluttelua)
huuhkaja lahjomaton.*

*Äkkiä lentoon lehahtaa, (suuret siivet paikoillaan)
saaliinsa helposti kiinni saa, (nyrkit kasvojen edessä)
pöllö se on, pöllö se on, (siipien heiluttelua)
huuhkaja lahjomaton.*

*Vaikka on synkkä ja musta yö (käsillä suuri ympyrä)
oksalla joku saalista syö, (nyrkit kasvojen edessä)
pöllö se on, pöllö se on, (siipien heiluttelua)
huuhkaja lahjomaton.*

(Kallioranta, S. 2013, 38.)

5.4.2 4–5-vuotiaiden ryhmien tuntisuunnitelma

4–5-vuotiaiden lasten ryhmät olivat noin 10 hengen kokoisia ja niiden kokoonpano pysyi koko opinnäytetyöni ajan videoitujen tuntien ryhmäkokoonpanoa lukuun ottamatta samanlaisena. Lapset tunsivat kaikki toisensa, ja ryhmien sisäinen ryhmädynamiikka toimi moitteettomasti. Suunnittelin ryhmien muskaritunnit yleistä tuntisuunnitelmarunkoa soveltaen. Asetin ryhmille seuraavanlaisia tavoitteita:

Tunnin teema: metsäneläimet, kettu ja ilves

- ❖ **Musiikilliset tavoitteet:** yhteisen perussykkeen kokeminen, dynamiikat, erilaisten rytmien hahmotus
- ❖ **Motoriset tavoitteet:** erilaiset liikkumistavat, kehonhahmotusleikit, tasapainoharjoitukset (liike-stop), käsittelytaitoharjoituksia: sanomalehticlavet, ”soittosormen” etsiminen
- ❖ **Kokonaiskehitystä tukevat tavoitteet:** oman vuoron odottaminen, toisten huomioon ottaminen, muisti, kielenkehitys
- ❖ **Työtavat:** loruttelu, laulaminen, liikkuminen, musiikin kuuntelu, visuaalisuus (pehmolelut, kuvat)

Tunnin aloitukseen sisältyi muskaritilaan saapuminen. Ennen tunnin alkua hain lapset toisesta huoneesta, josta saavuimme tilaan yhteisessä ”muskarijunassa” *Pienen pientä veturia* laulaen. Tämä antoi tunnille keskittyneen ja yhteisen aloituksen, jonka jälkeen oli hyvä siirtyä alkulauluun.

Asetuimme alkulaulun ajaksi penkeille istumaan. Etsimme yhteisesti soittosormen (etusormen), jolla jokainen sai vuorollaan oman nimensä kuultuaan tulla koettamaan ukulelea. Lapsien pyynnöstä lauloimme nimilaulun myös mukanani olleille kettu- ja ilvespehmoleluille sekä tämän jälkeen minulle.

Virittäytymisosison liikuntaleikeissä käytin vaihdellen kaikkia aiemmin mainitsemiani kappaleita: *Mitä tehdään*, *Jos sull lysti on* ukulelella säestäen sekä *Huugi Guugia* taustanauhalla soittaen. Leikeissä käytettyjä liikuntamuotoja olivat esimerkiksi kipittäminen, hiipiminen, marssiminen, keinuminen,

pyöriminen, laukkaaminen ja kinkkaaminen. Myös yhdellä jalalla tasapainoilu oli hyvä liikuntamuoto. Yhtenä hauskana liikuntamuotona käytin myös ”plötsähdystä”, jossa jokaisen täytyi valahtaa nopeasti rentona lattialle. Kyselin myös lapsilta erilaisia liikuntaehdotuksia, jotta hekin saivat osallistua liikkumistapojen keksimiseen.

4–5-vuotiaiden ryhmien kanssa opeteltavana ja itsenäisyyspäivän juhlassa esitettävänä kappaleena oli Lastenmusiikkiyhtye Leimun *Kettu ja ilves*-kappale. Tutustuimme kappaleessa oleviin eläimiin tunneille tuomieni pehmolelujen kautta. Ensimmäisten viikkojen aikana käsitelimme ainoastaan ensimmäistä, kettuaiheista säkeistöä jonka jälkeen siirryimme toiseen ilvesaiheiseen säkeistöön. Tutkailimme ja vertailimme, mitä ja minkälaisia ruumiinosia kummaltakin eläimeltä löytyy. Kiinnitimme huomiota esimerkiksi häntien, korvien ja turkkien erilaisuuteen sekä mietimme kuinka ketut ja ilvekset liikkuvat ja äännelevät. Jokainen lapsista sai keksiä itselleen oman ”kettu- ja ilvesäänähdyksen”. Puhuimme myös eläinten välisestä kokoerosta, jota hyödynsimme myöhemmin kappaleen eri säkeistöjen äänenvoimakkuuksia miettiessämme.

Alta löytyvät *Kettu ja ilves*-kappaleeseen suunnitellut koreografiat, jotka toteuttiin myöhemmin ja myös esityksessä sanomalehti-claveilla tehden. Koreografioita tehdessä taustanauhana toimi aina kappaleen levyversio.

Kettu ja ilves

Kettu kettu keli keli kettu (kuiskaten)

Kettu kettu keli keli kettu
keli keli keli keli kettu (kääntyvät kädet/claveilla soittoa)

Ketulla on keveät kengät (Taputellaan pulssissa reidet ja sääret. ”Kengät”-sanalla taputukset varpasiin sanarytmissä)

Ei ne pauku pakkasella (silitellään toista käsivartta)
Eikä kolku koljasella (silitellään toista käsivartta)

Kettu kettu keli keli kettu, (kääntyvät kädet/claveilla soittoa)
keli keli keli keli kettu.

Ilves ilves suuren suuri ilves (kovempaan ääneen)

Ilves ilves suuren suuri ilves, (kääntyvät kädet/claveilla soittoa)
suuren suuri kissa on

Puissa kiipee öisin pimeässä (käsillä ylöspäin kiipeily)
Tupsukorva kaiken kuulee (kuunnellaan)
Kissansilmät pimeässä kiiluu (kiikarit)

Ilves ilves suuren suuri ilves, (kääntyvät kädet/claveilla soittoa)
suuren suuri kissa on.

(Lastenmusiikkiyhtye Leimu 2016.)

Harjoittelimme *Kettu ja ilves*-kappaleen sanoja lorutellen, leikkien ja soittaen. Harjoittelimme sanoihin sopivat koreografiat, jotka auttoivat lorun sanojen opettelussa. Kun sanoihin harjoitellut leikit alkoivat sujua, liitimme mukaan soittimet. Käytimme lasten kanssa sanomalehti-claveja, joilla

soitimme kappaleen esityksessäkin. Kaikki loruun opetellut koreografiat oli siis mahdollista tehdä samalla tavoin myös sanomalehti-clavejen ollessa kädessä. Ainoastaan ”kääntyvät kädet” –kohdassa soitettiin sen sijaan sanomalehticlaveilla.

”Kääntyvät kädet” kohdassa olimme harjoitelleet käsien kääntämistä ensin ilman sanomalehti-claveja siten, että taputimme reisiämme vuorotellen kämmenet alas ja ylöspäin. Hyvänä vinkkinä tähän voi ajatella peukaloiden osoittavan ensin vasemmalle ja sitten oikealle. Myös clavejen kanssa soittaessa harjoittelimme käsien kääntämistä siten, että vuoron perään toinen kapuloista siirtyi soittamaan aina päällimmäiseksi.

Käytin 4–5-vuotiaiden lasten ryhmien kanssa liikunta- ja hahmotusleikeissä usein ”liike-stop” -ajatuksella toimivia leikkejä. Leikkien ideana oli, että musiikin lakatessa täytyi kiirehtiä ennalta mietittyyn ”omaan pesäkoloon” tai jäätyä paikoilleen esimerkiksi joksikin eläinpatsaaksi. Hahmotusleikeissä musiikin lakattua ohjeena saattoi vaikkapa olla kaverin kanssa selät vastakkain meneminen tai lattian koskettaminen ainoastaan yhdellä jalalla.

Loppurauhoittumisen aikana lapset saivat makoilla lattialla pitkällään tai mennä aiemmin mietittyihin ”pesäkoloihin”. Taustamusiikin soidessa kiersin jokaisen lapsen huivilla (ketun hännällä) silittäen. Rauhoittumishetken jälkeen kokoontuimme vielä yhteiseen piiriin, jossa jokainen lapsista sai vuorotellen kertoa musiikin aikana mieleen tulleista asioista. Tunnin loppuun lauloimme *Soittorasian*. Loppulaulun jälkeen muodostimme muskarijunan ja lähdimme *Pienen pienen veturin* tahtiin yhteisessä jonossa muskaritilasta.

Kuva 1. Tunneilla käyttämäni kettu- ja ilvespehmolelut. Kuva: Krista Väisänen.

6 AJATUKSIA PROJEKTIN TOTEUTUKSESTA

Kirjasin ylös jokaisen ohjaamani muskaritunnin jälkeen ajatuksia siitä, mitkä asiat onnistuivat mielestäni hyvin ja mitkä olisivat voineet sujua paremmin. Näiden muistiinpanojen pohjalta olen tehnyt seuraavanlaisia havaintoja ”ajatuksia tunteista” -osioihin. Olen myös videoinut ohjaamistani muskarituokioista itsenäisyyspäivänjuhlan lisäksi neljä tuntia: kaksi 1–3-vuotiaiden ja kaksi 4–5-vuotiaiden tuntia. Näiden videoiden pohjalta olen reflektoinut omaa toimintaani ryhmien muskaritunneilla.

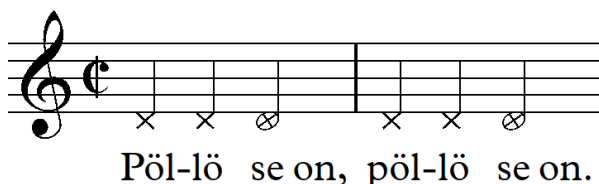
6.1 Ajatuksia 1–3-vuotiaiden ryhmien tunteista

Ensimmäinen 1–3-vuotiaiden lasten tunteista ei onnistunut lainkaan niin kuin olin suunnitellut, sillä monet tuntisuunnitelmarunkoni leikeistä olivat liian vaikeita 1–3-vuotiaiden lasten kanssa toteutettavaksi. Alun perin olin myös suunnitellut, että olisimme tulleet muskaritilaan vanhempien lapsiryhmien tavoin ”muskarijunassa”. Pian kuitenkin huomasin, että jonon muodostaminen ilman aikuisen apua olisi täysin mahdotonta vielä näin pienille lapsille. Näin ollen annoin lasten saapua tilaan vapaasti, minkä jälkeen aloitimme tunnin yhteisesti piirissä istuen ja ”nimilaulua” laelaen.

Olin myös suunnitellut tunnin liikuntaosioon liian haastavia liikkumismuotoja, joita olivat mm. tömistely, pyöriminen, hyppeleminen sekä ”plötsähtäminen”. Esimerkiksi ”plötsähdys” oli aivan liian vaikeaa toteuttaa, sillä tämän ikäisillä lapsilla lattialle istahtaminen sekä seisomaan nousu vievät vielä luonnollisestikin aikaa.

Huomatessani, että useat tunneille suunnittelemani leikeistä eivät toimineetkaan ajattelemallani tavalla, päädyin improvisoimaan niiden tilalle uusia leikkejä. Yhtenä tällaisena leikkinä oli kappaleeseen *Pienen pieni veturi* toteutettu, tasapainoa harjoittava leikki. Kappaleen ensimmäisen säkeistön aikana keinuimme eteen ja taakse lattialla istuen. Toisen säkeistön aikana keinuimme vuorostamme puolelta toiselle painopistettämme vaihdellen. Ryhmän nuorimpien lasten oli mahdollista osallistua leikkiin ohjaajan sylissä istuen. Leikin toisessa variaatiossa taputimme reisiimme (”junan etupyörät”) samalla *Pienen pienen veturia* laulaen. Toisen säkeistön aikana vaihdoimme taputukset jaloilla tömistyksiin (”junan takapyörät”).

Olin myös suunnitellut *Pöllö se on* -kappaleen sanoihin aluksi hieman liian haastavat koreografiat. Olin ajatellut ottaa kappaleen B-osaan sanoille: ”*Pöllö se on, pöllö se on*”, taputuksia reisiin seuraavanlaisessa rytmissä:

Kuva 2: Nuottiesimerkki (Kallioranta, S. 2013, 38.)

Rytmin toteuttaminen 1–3-vuotiaiden lasten kanssa oli vielä kuitenkin liian haastava, sillä tässä vaiheessa lasten musiikillista kehitystä keskitytään lähinnä perussykkeen kuunteluun ja tuottamiseen. Näin ollen päädyin vaihtamaan B-osan rytmien tilalle ”pöllön siipien heiluttelun”. Tämä teki lorun toteutustavasta helpomman ja selkeämmän myös siten, ettei musiikillisia asioita sekoitettu kappaleen muissa osissa tapahtuviin koreografioihin.

Havaintojeni jälkeen päädyin ratkaisuun pitää kaikki tunteilla toteutettavat musiikilliset harjoitteet selkeästi erillään muista harjoitteista. Tämän ajatuksen pohjalta syntyivät myös aiemmin tekstissäni mainitsemani *Pöllö se on*-kappaleen erilaiset harjoitusvariaatiot, joissa toisesta käsiteltiin ainoastaan eri tasoissa kulkemista ja toisessa eri dynamiikkojen toteutusta. ”Vähemmän on enemmän” -ajatusmallia noudattaen olin myös jaksottanut yhden tason tai dynamiikan toteuttamisen ainoastaan yhden säkeistön ajalle. Koin tämän olevan sopivanmittainen aika näiden asioiden toteuttamiselle. Koko kappaleen aikana toteutettiin siis kolme erilaista tasoa tai dynamiikkaa, minkä avulla harjoittelimme samalla kappaleen rakenteen tuntemusta.

Muistan, kuinka ensimmäisten tuntieni aikana monet pienimmistä lapsista saattoivat istuskella hieman sivummalla ja tarkkailla sieltä tunnin kulkua. Ajattelin tämän olevan merkki siitä, että tuntisuunnitelmani olisivat liian tylsiä. Olin hyvin kokematon ja epävarma siitä, kuinka tällaisissa tilanteissa tulisi toimia. Näin ollen päädyin muokkaamaan tuntisuunnitelmani useita kertoja. Pohdin myös, mitä olisin voinut tehdä tunteillani toisin, jotta lapset olisivat osallistuneet niillä tehtäviin harjoitteisiin enemmän. Viikkojen kuluessa ymmärsin, ettei synnä lasten käytökseen ollut tylsä tai huono tuntisuunnitelmani. Tällainen käytösmalli oli vain lapsille normaali tapa havainnoida ympärillä tapahtuvia asioita. Pian huomasinkin, että antamalla lapsille tilaa, he saattoivatkin yllättäen tulla leikkiin mukaan.

Haasteita 1–3-vuotiaiden ryhmien tuntien ohjaamiseen toi etenkin lasten eri-ikäisyys. Esimerkiksi 3-vuotiaiden lasten kanssa ”taukoleikin” aikana toteutettava ”omiin pesiin kiiruhtaminen” onnistui hyvin – 1-vuotiaiden kanssa tällaista variaatiota leikistä olisi ollut mahdotonta toteuttaa. Ryhmien kokoonpanot saattoivat myös vaihdella mahdollisuuksien mukaan, mikä vaikutti ryhmien sisäiseen ryhmädynamiikkaan. Esimerkiksi jos lapset eivät tunteneet toisiaan etukäteen, he eivät ottaneet toisiinsa niin paljon kontaktia.

Jo muskaritunteja ohjatessani oli mahtava huomata, kuinka aloin oppia 1–3-vuotiaiden lasten käytöksestä ja heille sopivista toimintamalleista. Tällaisten havaintojen perusteella pystyin tekemään oikeita ratkaisuja mahdollisimman onnistuneiden ja tehokkaiden muskarituntien saavuttamiseksi.

Kiinnitin huomiota esimerkiksi siihen, kuinka merkityksellistä "taukoleikin" aikana etsittyjen "pesäkolojen" huomioiminen oli lapsille. Musiikin lakatessa oli siis tärkeää, että kävin tarkastamassa jokaisen lapsen "pesäkolon" ja siten huomioimassa jokaisen lapsen. Leikki ei todellakaan olisi ollut yhtä hauska, jos en olisi vaivautunut huomioimaan lasten kekseliäitä piilopaikkoja.

6.2 Kommentteja 1–3-vuotiaiden ryhmien videoituista muskaritunneista

6.2.1 15.11.2017, 1–3-vuotiaat: Ryhmä 1

Mielestäni tunnin alussa laulettu alkulaulu toimi hyvin. Lapset odottivat selvästikin innoissaan oman nimensä kuulemista sekä lupaa testata ukulelea omalla vuorollaan. Myös pöllön ruumiinosien läpikäyminen oli hauska ja hyvä idea, ja lapset muistivatkin ne viime viikon tunneilta hienosti.

Videota arvioidessani huomasin, että puhun tunnin aikana ja etenkin leikkien välisissä siirtymissä todella paljon. Esimerkiksi leikkien välisissä siirtymissä ohjaan mielestäni lapsia liikaa sanallisesti. Tämä johtuu tietysti osalti siitä, että olen ollut hermostunut ja tuntenut oloni epävarmaksi uudessa ympäristössä. Lukuisten sanallisten ohjeiden sijaan olisin voinut johdattaa lapset seuraavaan leikkiin vaikkapa tunnin teemaan sopivan tarinan keinoin. Näin leikkien ja laulujen välille olisi syntynyt koko tunnin läpi kestävä punainen lanka. Usein turhat sanalliset ohjeet nimittäin katkaisevat flow-tilan, joka voidaan saavuttaa leikkien aikana. Myös tuntisuunnitelmien ulkoapettelu olisi varmasti sujuvoittanut tuntien kulkua. Tällöin olisin voinut ohjeistaa seuraavaan leikkiin jo heti edellisen päätyttyä. Kuvaamallaan tunnilla emme myöskään soittaneet kovin paljoa.

Näin jälkikäteen ajateltuna olisimme voineet myös hyödyntää päiväkotia Hertan muskarisoittimia enemmän. Positiivisia asioita, joita videolta oli mielestäni nähtävissä, ovat esimerkiksi tunnin rauhallinen ja luonnollinen ilmapiiri. Lapset viihtyivät selvästikin kanssani, ja he kuuntelivat tarkasti aina ohjeitani. Olin selvästikin saavuttanut heidän luottamuksensa ohjaamieni muskarituntien aikana.

6.2.2 15.11.2017, 1–3-vuotiaat: Ryhmä 2

Jälkimmäisessä 1–2-vuotiaiden lasten ryhmässä oli poikkeuksellisesti muutamia lapsia, jotka eivät olleet olleet tunneillani aikaisemmin. Ryhmän lapset olivat myös hieman vanhempia kuin ensimmäisessä ryhmässä olleet, minkä ansiosta pystyin toteuttamaan monipuolisimpia harjoituksia heidän kanssaan.

Tämä muskaritunti onnistui mielestäni ensimmäiseen tuntiin verrattuna paremmin. Koska olin juuri ohjannut toisen tunnin samaisella tuntisuunnitelmalla, olivat kaikki leikit ja harjoitteet vielä tuoreina mielessäni. Ensimmäisen tunnin havaintojen perusteella pystyin myös jo päättämään, mitkä harjoitteista kannattaisi toteuttaa ja mitkä niistä voisi mahdollisuuksien mukaan jättää pois. Videolta on myös huomattavissa, ettei leikkien välisiin siirtymiin kulu enää niin paljon aikaa. Mielestäni hyvänä esimerkkinä onnistuneesta "leikkien välisestä siirtymästä" on kohta, jossa siirrymme

”liikeleikistä” *Pöllö se on* -kappaleen opetteluun. Heti ”liikeleikin” loputtua alan soittaa ukulelella *Pöllö se on* -kappaleen sointukiertoa samalla ohjaten lapsia tulemaan lähemmäs minua. Sanallisia ohjeita ei siis tarvittu, sillä lapset ymmärsivät muutoinkin, mitä seuraavaksi tulee tapahtumaan.

Videolta oli myös huomattavissa, että näistä kahdesta muskaritunnista tämä oli levottomampi. Lapset jaksoivat keskittyä leikkeihin ja harjoituksiin vain lyhyen aikaa, eivätkä he osallistuneet tällä kertaa mielestäni yhtä aktiivisesti esiintymiskappaleen harjoitteluun. *Pöllö se on* -kappaleeseen toteutettu ”liikuntaleikki” huivien kanssa oli kuitenkin todella toimiva, ja se näytti visuaalisesti hienolta.

Sanomalehti-claveilla soittaessa olisin voinut ohjata lapsia tarkemmin ja kertoa heille, tulisiko claveilla soittaa esimerkiksi maahan vai niillä toisiinsa lyöden. Olisin myös voinut ottaa tunnille jonkin toisenkin kappaleen, sillä käytin *Pöllö se on* -kappaletta melko kauan ensin liikeleikissä ja vielä tämän jälkeen sanomalehti-claveilla soittaessa. Videolta oli mielestäni nähtävissä muitakin hetkiä, jolloin olisin voinut ohjata tuntia tehokkaammin eteenpäin.

6.3 Ajatuksia 4–5-vuotiaiden ryhmien tunneista

4–5-vuotiaiden ryhmien tunnit sujuivat mielestäni melko hyvin, eikä tuntisuunnitelmiin ollut juurikaan tarvetta tehdä suurempia muutoksia. Olin siis osannut arvioida etukäteen hyvin, millaiset leikit tämän ikäisten lasten kanssa tulisivat onnistumaan. Uskon, että osasyynä tähän olivat aiemmat kokemukseni tämän ikäisten pianon yksityisoppilaiden opettamisesta.

Etenkin tuntisuunnitelmani alkupään virittäytymisosion liikuntaleikissä huomasin etenkin soittamani taustamusiikin merkityksen. Oli hyvin oleellista, että soittamani komppi vastasi valittua liikuntamuotoa, sillä tämänikäiset lapset pystyivät selvästikin jo keräämään informaatiota todella hyvin taustalla soivasta musiikista. Lapset kuuntelevat taustalla soivaa musiikkia todella tarkoin ja ammentavat siitä paljon ideoita omaan liikkeeseensä. Opettajan on siis todella oleellista reagoida musiikilla haluttuun liikuntatapaan.

Aluksi olin suunnitellut soittavani ”loppurauhoittumisen” aikana olevan taustamusiikin itse. Pian kuitenkin huomasin sen olevan täysin mahdotonta. Sen sijaan, että lapset olisivat vain maanneet lattialla soittoani kuunnellen, oli paljon oleellisempaa olla tämänkin harjoituksen aikana kontaktissa heidän kanssaan. Toki olisi ollut mahdollista, että joku päiväkodin ohjaajista olisi kiertänyt lapsien luona heitä höyhenillä tai huiveilla silittäen. Tämä ei kuitenkaan olisi edistänyt lapsien luottamussuhteen syntymistä minun kanssani.

Löysin 9.11.2017 muskarin jälkeen kirjatusta muistiinpanoista myös kohdan, jonne olin kirjoittanut vihdoinkin tuntevani oloni rennoksi ja luonnolliseksi lasten kanssa toimiessa. Tuntisuunnitelmia ei enää tarvinnut noudattaa niin kirjaimellisesti, mikä antoi tilaa tunneilla tapahtuvalle mahdolliselle improvisoinnille. Tuntisuunnitelmien ”läpisorittamisen” tilalle oli siis vihdoin tullut taito olla tilanteissa aidosti läsnä.

Myös kurin pitäminen ja sopivien rajojen asettaminen muskarituntien aikana oli mielestäni haastavaa, sillä etenkin ensimmäisillä ohjauskerroilla minulla ei ollut vielä rohkeutta ja taitoa puuttua kaikkiin tunteilla tapahtuneisiin asioihin. Olen hyvin iloinen siitä, että yksi päiväkodin ohjaajista oli aina tunteilla tukenani auttamassa lapsien ohjaamisessa.

6.4 Kommentteja 4–5-vuotiaiden ryhmien videoiduista muskaritunneista

6.4.1 16.11.2017. 4–5-vuotiaat

Näiden tuntien videointia varten olimme muodostaneet erillisen 8 - 10 hengen muskariryhmän, sillä kaikkia muskariryhmissäni käyviä lapsia ei saanut kuvata. Näin keräsimme molemmista muskariryhmistä ne lapset, joiden vanhemmat olivat antaneet luvan kuvata heitä, ja muodostimme heistä ryhmän opinnäytetyöni videoitavia tunteja varten.

16.11.2017 pidetty muskaritunti oli ensimmäinen tunti uudella ryhmäkokoopanolla. Videolta oli huomattavissa, kuinka lapset olivat todella levottomia ja heidän huomionsa kiinnittyi useasti ulkopuolisiin virikkeisiin. Syynä tähän oli varmasti uusi ryhmäkokoospano sekä tieto siitä, että tuntia videoitiin. Lapset saattoivat toki olla muutenkin poikkeuksellisen väsyneitä tuona päivänä. Ohjaamani 4–5-vuotiaiden lasten muskaritunnit sijoittuivat myös iltapäivään, jolloin lapsien vireystaso on luonnollisestikin jo alhaisempi.

Muskaritunnin alussa, ”nimilaulun” aikana kävi ilmi, että yhdellä muskariryhmän lapsista oli ollut vastikään syntymäpäivät. Niinpä päätimme laulaa hänelle yhteisesti onnittelulaulun. Videolta on ihanasti nähtävissä, kuinka syntymäpäiväsankari on innoissaan hänelle laulettu onnittelulaulusta. Etenkin tällaisissa tilanteissa opettajalla on oltava tilannetajua. Huomioimalla lapsen syntymäpäivät saa lapsi itselleen tunteen, että hänelle merkityksellisiin asioihin kiinnitetään huomiota.

Muskaritunnin loppupuolella otimme perinteisen tuntisuunnitelmassa olevan ”taukoleikin” sijaan ”pupun trampoliinihyppely” -leikin. Laitoin leikin taustalle soimaan *Jänöjussin mäenlaskun*, otimme trampoliiniksi viltin, asetimme sen päälle pupu-pehmolelun, jota aloimme pomputtaa viltin päällä musiikin tahtiin. Tärkeintä leikissä oli tehdä yhteistyötä ja saada pupu-pehmolelu pysymään viltin päällä. Ohjeistin lapsia myös leikin aikana tekemään välillä isompia ja pienempiä pomppuja. Myöhemmässä vaiheessa leikkiä lisäsimme ”trampoliinille” vielä toisenkin pupu-pehmolelun.

Mielestäni olisin voinut ohjeistaa ”pupun trampoliinihyppely” -leikin paremmin. Esimerkiksi tilanteeseen, jossa kun pupu-pehmolelun lentäessä ”trampoliinilta” ylitse. Videolta on huomattavissa, kuinka lapset innostuksissaan vain heittävät pupupehmon takaisin viltille pomppimaan. Tässä olisin esimerkiksi voinut hetkellisesti rauhoittaa tilanteen ottamalla ylitse lentäneen pupupehmolelun itselleni ja asettaa sen takaisin viltin päälle vasta, kun kaikki lapset olisivat odottaneet keskittyneesti

paikoillaan. Oli kuitenkin ihana huomata, että tämä leikki oli lapsista selvästikin hulvattoman hauska ja he nauttivat selvästikin sen aikana olostaan.

”Pupun trampoliinihyppely” -leikin jälkeen vuorossa oli yhteinen piirustustuokio. Pyysin lapsia tulemaan luokseni samalla ajatellen, että he istuisivat lattialle odottamaan omaa piirustuspaperiaan. Tilanne eteni kuitenkin niin, että makasimme lopulta lattialla yhtenä ryppäänä yhdessä nauraen. Vaikka leikkien välillä ollut siirtymä ei onnistunutkaan suunnitelmieni mukaan, olin iloinen lasten hauska kammelluksesta.

Piirustustehtävän ajaksi laitoin taustamusiikiksi soimaan *Finlandian*. Annoin lapsille tehtäväksi piirtää asioita, joita musiikki toisi heille mieleen. Piirustustehtävän aikana lapset keskustelivat keskenään, ja osa heistä vaelteli tilassa sopivaa piirustuspaikkaa etsien. Olisin voinut rauhoittaa tämänkin tilanteen jo etukäteen antamalla selkeät ja yksinkertaiset ohjeet jo ennen piirustuspaperien ja kynien jakamista. Ennen piirtämään ryhtymistä olisin myös voinut esitellä selkeästi taustalla soivan J. Sibeliuksen *Finlandian* sekä kertoa siitä muutamia asioita lapsille.

16.11.2017 videoidun tunnin jälkeen pohdin, kuinka olisin voinut toimia tunnilla toisin. Kirjasin ylös Knuutilan (2017) sähköpostiviestissä mainitsemien ohjeiden mukaan asiat, jotka vaikuttivat mielestäni lasten, oppimisympäristön sekä minun näkökulmastani tunnin levottomaan ilmapiiriin. Mielestäni lasten näkökulmasta tällaisia asioita olivat esimerkiksi ennen muskarituntia nukutut päiväunet. Oppimisympäristön näkökulmasta häiriötekijöitä aiheuttivat esimerkiksi muskaritilan reunoilla olleet tavarat, joita lapset käyttivät tuntien ulkopuolella leikkiessään. Myös muskaritilan ulkopuolelta kuuluneet äänet vaikuttivat varmasti osaltaan muskaritilassa olleiden lasten keskittymiskykyyn. Minun näkökulmastani tunnin levottomuuteen vaikuttivat merkittävimmin ryhmän uusi kokoonpano sekä tunneilla leikityt uudet leikit, joita emme olleet koskaan aiemmin vielä kokeilleet.

6.4.2 23.11.2018, 4–5-vuotiaat

Sekä 16.11. että 23.11. videoituilla tunneilla olleiden muskariryhmien kokoonpanot olivat samat. Jälkimmäinen tunneista videoitiin aivan opinnäytetyöni käytännön osuuden loppuvaiheessa. Olimme harjoitelleet jo useita kertoja itsenäisyyspäivänjuhlaan tulevaa *Kettu ja ilves* -esitystä, minkä takia videolla ei ole nähtävissä enää kappaleen varhaisia harjoitusvaiheita. Sen sijaan harjoittelimme videolla jo autenttista esiintymistilannetta. Verrattuna 16.11. videoituun tuntiin, on tämä tunti onnistunut mielestäni paljon paremmin. Yhtenä syynä tähän oli varmastikin se, että lapset tunsivat nyt muut ryhmässä olevat lapset.

Tunnin alussa saavuimme yhteisessä ”muskarijunassa” tilaan, minkä jälkeen asetuimme penkeille istumaan. Ensimmäisillä 4–5-vuotiaiden ryhmien tunneilla olimme asettuneet alkulaulun ajaksi lattialle istumaan. Pian kuitenkin huomasin penkeillä istumisen olevan paljon parempi vaihtoehto, sillä tällöin jokaisella lapsella oli selkeästi oma paikka.

Mielestäni sain luotua tälle tunnille hauskan ja rennon ilmapiirin. Tunnin alussa lapset saivat kertoa kuulumisiaan, minkä jälkeen lauloimme tuttuun tapaan ”nimilaulun” vuorotellen jokaiselle. Eräs lapsista ehdotti myös ”nimilaulun” laulamista minulle, mikä oli mielestäni aivan ihana ajatus. Muskaritunteja ohjatesani olikin ihana huomata, kuinka lapset osallistuivat tuntien kulkuun antamalla leikkeihin erilaisia toteutusehdotuksia. Esimerkiksi lapsien ehdotuksesta ”nimilaulu” laulettiin yhdessä myös kettu- ja ilves-pehmoleluille, tunnilla mukana olleelle päiväkodin ohjaajalle sekä myös minulle.

4–5-vuotiaiden lasten ryhmiä ohjatesa huomasin, kuinka aito leikkeihin heittäytyminen vaikutti lapsienkin innostuneisuuteen. Esimerkiksi tunnin lopussa olleessa ”hahmotusleikissä” huomasin, kuinka lapset katsoivat esimerkkiä minusta koko ajan. Jos en olisi heittäytynyt leikkiin mukaan, eivät lapsetkaan olisi olleet siitä innostuneita.

6.5 Ajatuksia päiväkotikiertokierroksen itsenäisyyspäivänjuhlasta

Päiväkotikiertokierroksen koko talon yhteinen itsenäisyyspäivänjuhla järjestettiin 5.12.2017. Mielestäni itsenäisyyspäivänjuhla ja siellä toteutetut esitykset onnistuivat todella hienosti. Päiväkodin ohjaajat olivat tehneet juhlaa varten upean kuvakollaasin, joka heijastettiin videotykillä musiikkiesitysten ajaksi seinälle. Musiikkiesitysten väliin oli myös ennaltanauhottettu juonnot, jotka ohjasivat juhlan kulkua loogisesti eteenpäin. Näin esityksien väliin ei tullut turhia keskeytyksiä, ja juhlasta muodostui yksi yhtenäinen, tarinallinen kokonaisuus.

1–3-vuotiaiden lasten esityksessä lapset muistivat hienosti tunneilla *Pöllö se on* -kappaleeseen harjoitellut koreografiat. Kertosäkeessä toteutettavat ”pöllön suuret siivet” olivat etenkin jääneet lapsille hyvin mieleen. Näin jälkikäteen ajateltuna olisin voinut ottaa esitykseen mukaan tunneillakin ”pöllön siipinä” mukana olleet huivit, jotka olisivat tehneet esityksestä visuaalisesti mielenkiintoisemman. Lopun kollektiivinen ”pöllöhuhuilu” toimi mielestäni hyvin, sillä se antoi esitykselle ytimekkään lopetuksen.

4–5-vuotiaiden lasten esiintymiskappale, *Kettu ja ilves*, onnistui myös mielestäni todella hienosti. Aivan kappaleen alkuun harjoiteltu kuiskaosio loi esitykseen heti tilaan salaperäisen tunnelman. Myös kettu- ja ilvesaiheisten säkeistöjen välille harjoiteltu dynamiikkaero oli todella havaittavissa lasten laulusta ja soitosta. Kappaleen lopun ”jäiset eläinpatsaat” olivat myös todella näyttävän näköisiä.

Jos aikaa olisi ollut enemmän, olisi 4–5-vuotiaiden ryhmälle voinut suunnitella haastavammankin musiikkiesityksen. Ryhmän lapset olivat todella musikaalisia, ja he olisivat pystyneet toteuttamaan haastavampiakin musiikillisia toimintoja. Ryhmä olisi esimerkiksi voinut jakaa kahtia, ja lapset olisivat voineet soittaa eri soittimin yksinkertaisia erilaisia rytmejä. Olen kuitenkin tyytyväinen esitykseemme, sillä se onnistui suunnitelmieni mukaisesti, ja myös lapset näyttivät nauttivan siitä.

Kuva 3. Itsenäisyyspäivänjuhlan lyhdyt päiväkotia Hertassa.

Kuva: Krista Väisänen.

6.6 Omia kokemuksia muskariopettajana toimimisesta

Tämän projektin alussa asetin itselleni monia tavoitteita, joista yhtenä oli ottaa selvää, mitä muskariopettajana toimiminen oikeastaan on. Yllätyksekseni huomasin, kuinka monia asioita se oikeastaan pitääkään sisällään.

Ammattitaitoisella muskariopettajalla tulisi olla paljon tietoa lasten eri ikäryhmistä, niiden kehitysvaiheista sekä erilaisista lasten kanssa toimivista työ- ja toimintatavoista. Tämän lisäksi muskariopettajalla olisi hyvä olla ohjelmistossaan lukuisista eri vuodenaajoista, juhlahyphistä sekä muista arjen tilanteista kertovia lauluja ja loruja, jotka hän pystyisi tarvittaessa esittämään ulkomuistista. Myös erilaisten muskarisoittimien soittotaito on opettajalle eduksi.

Jokaisen leikin taakse kätkeytyy myös suuri määrä pedagogista ajatus- ja suunnittelutyötä, sillä opettajan täytyy olla täysin tietoinen siitä, mitä hän milläkin harjoituksilla tai leikillä tahtoo saavuttaa. Tavoitteena voi olla vaikkapa kappaleen sanojen tai melodian opettaminen tai esimerkiksi kuuntelukyvyn herkistäminen musiikin kuuntelun kautta. Olipa tavoite mikä hyvänsä, on kaikki tarkoin ennalta suunniteltua – vaikka lapset eivät sitä tiedäkään!

Lasten kanssa toimiminen vaatii muskariopettajalta ”pelisilmää”, tilannetajua sekä taitoa lukea lasta ja tämän tarpeita. Toisinaan se on taitoa antaa asioiden olla ja antaa lapsen esimerkiksi jättäytyä sivuun leikistä – ketään ei pakoteta mihinkään eikä mitään ole pakko tehdä, jos ei halua. Toisinaan taas oikeiden sanojen valitseminen ja lapsen kannustaminen saattavat saada hänet palaamaan leikin pariin niin kuin mitään ei olisi tapahtunutkaan. Tällaisia asioita on täysin mahdotonta oppia kirjoista lukemalla. Tilanteisiin on vain uskallettava heittäytyä rohkeasti ja ennakkoluulottomasti.

Opettajan aito läsnäolo sekä innostus opetettavaa asiaa kohtaan ovat keskeisessä asemassa lasten kanssa työskennellessä. Lapset ovat tarkkasilmäisiä ja he kyllä aistivat, jos opettaja ei ole itse kiinnostunut tunneilla käytävistä asioista. Opettajan tulisi myös pystyä luomaan tunneille aito ja keskusteleva ilmapiiri, mikä edesauttaa tunneilla tapahtuvia vuorovaikutustilanteita sekä samalla laulujen ja leikkien kautta tapahtuvaa oppimista. Tärkeää olisikin, että lapset tuntisivat olonsa turvallisiksi ja he saisivat tulla tunneille sellaisina kuin he ovat. Opettajan tulisi myös pystyä määrittelemään muskaritunneille selkeät käytössäännöt. Vaikka rajojen asettaminen voi toisinaan tuntua haastavalta, on se välttämätöntä turvallisen ja onnistuneen muskaritunnin takaamiseksi.

Muskariopettajalta vaaditaan myös luovuutta sekä kykyä irrottautua ennalta laaditusta tuntisuunnitelmasta. Jotta lapsista lähteviin impulsseihin ja heidän antamiin ideoihin pystyisi tarttumaan, tarvitaan tähän opettajalta aimo annos rohkeutta ja heittäytymiskykyä. Pieni huumorinpilke silmäkulmassa ja sopivan rento asenne asioihin ei myöskään ole pahitteeksi kenellekään. Loppujen lopuksi kaikki pedagogiset ajatukset muodostavat ainoastaan laajan viitekehyksen, jonka sisällä opettaja toimii lasten kanssa työskennellessään. On täysin opettajan valinta, kuinka hän viimeistelee muskaritunnista itsensä näköisen.

7 PÄIVÄKODIN PALAUTE

Projektin käytännön osuuden jälkeen lähetin Hertta-päiväkodille palautelomakkeen, jossa pyysin opinnäytetyössäni mukana olleita päiväkodin ohjaajia vastaamaan muotoilemiini kysymyksiin. Ajattelin palautteen antavan minulle korvaamatonta tietoa jo pelkästään opinnäytetyöni itsearviointia sekä pedagogista kehittymistäni varten. Laatimani kysymykset ja päiväkodilta saatu palaute olivat seuraavanlaisia:

1. Kuinka käytännön järjestelyt onnistuivat mielestäsi? (Tuntien ajankohdista sopiminen ja niiden pitäminen esimerkiksi lasten päivärytmin kannalta)
2. Kuinka yhteistyömme onnistui mielestäsi?
3. Kuinka koet minun onnistuneen musiikkileikkikoulutuntien ohjaamisessa? (Tunneilla tehdyt harjoitteet, lasten motivointi ym.)
4. Kuinka onnistuimme mielestäsi itsenäisyyspäivän juhlassa? (Ryhmien kanssa harjoitetut esitykset)
5. Mahdollinen lapsilta/vanhemmilta saatu palaute

Viimeiseksi kohdaksi olin myös lisännyt palautelomakkeeseen "vapaan sanan kohdan", johon jokainen sai halutessaan kertoa vapaasti omia ajatuksiaan yhteisestä projektistamme.

Päiväkoti Hertan antama palaute 17.4.2018:

Päiväkoti Hertalta saamani palaute oli todella positiivista. Ohjaajien mukaan kaikki käytännön järjestelyt ja tarvittava yhteydenpito päiväkodin kanssa olivat sujuneet todella jouhevasti ja helposti. Olin myös ottanut hyvin vastaan kaiken saamani palautteen ja kehittänyt toimintaani sen perusteella sitoutuneesti. Sain myös positiivista palautetta tuntisuunnitelmieni huolellisesta suunnittelusta sekä kuuntelevasta ja innostavasta tavastani toimia lasten kanssa. Lasten normaali päivärytmi toki aiheutti erinäisiä haasteita, mikä oli nähtävissä etenkin iltapäivällä toteutetuissa muskariryhmissä lasten levottomuutena.

Palautteen mukaan itsenäisyyspäivänjuhlaa varten suunnitellut esitykset oli harjoiteltu ryhmien kanssa hyvin. Kun ryhmät yhdistettiin suuremmiksi kokoonpanoiksi lopullista esitystä varten, olivat ne muodostaneet yhdessä toimivan kokonaisuuden. Palautteen mukaan olin myös ottanut itsenäisyyspäivänjuhlassa hyvän ja aktiivisen roolin lapsia ohjattaessa.

Myös vanhemmilta saatu palaute oli ainoastaan positiivista. Musiikkileikkikoulutunneilla käydyt laulut olivat kuulemma kantautuneet koteihinkin asti. Oli myös ihana kuulla, että päiväkodissa jaksetaan edelleen muistella tunneillani yhdessä laulettuja ja leikittyjä lauluja.

8 YHTEENVETONA

Esitysten suunnittelu ja harjoittaminen päiväkotikiertueen Hertan itsenäisyyspäivän juhlaa varten onnistuivat mielestäni hienosti ja vaivattomasti molempien ryhmien kanssa. Toki esityksiä olisi voinut jalostaa pidemmälle, jos aikaa olisi ollut enemmän, mutta mielestäni ne kuulostivat ja näyttivät jo sellaisinaan todella hyviltä. Esitykset sopivat hyvin myös itsenäisyyspäivänjuhlan metsänelänteemaiseen kokonaisuuteen.

Saavutin opinnäytetyöni aikana myös henkilökohtaiset tavoitteeni. Opin paljon eri-ikäisistä lapsista, heidän kehitysvaiheistaan sekä erilaisista työtavoista, joita lasten kanssa kannattaa soveltaa. Opin ryhmänohjaustaitoja sekä kykyä heittäytyä ja improvisoida hetkessä, jos esimerkiksi jotkin tunneille suunnittelemani leikeistä eivät toimineetkaan. Tämän projektin aikana olen myös saanut paljon rohkeutta ja uskallusta hypätä mukaan tilanteisiin, jotka ovat mukavuusalueeni ulkopuolella. Näissä tilanteissa olen myös oppinut itsestäni paljon uutta, sillä epämukavissa olosuhteissa olen joutunut kehittämään itselleni uusia toiminta- ja selviytymistapoja.

Projektin käytännön osuus on myös tukenut laajalti musiikillisen osaamisen kasvuani. Lyhyessä ajassa on täytynyt omaksua paljon uusia kappaleita, jotka on täytynyt osata laulaa ja soittaa tunneilla ulkomuistista ja vieläpä minulle ennestään tuntemattomalla soittimella, ukulelella. Tämä kaikki oli etenkin alkuun minulle todella haastavaa, sillä omaan hyvin pitkän klassisen musiikin taustan ja siksi jo pelkästään nuoteista irrottautuminen on ollut minulle todella jännittävää. Pian huomasinkin, ettei tärkeintä ole kappaleiden tarkka ja virheetön suorittaminen. Sen sijaan oleellisempaa oli kappaleiden pedagogisen sisällön esille tuominen lapsille sopivalla ja kiinnostavalla tavalla.

Olen myös ohjannut tammikuusta 2018 lähtien muita muskariryhmiä opiskelujeni ohella. Tämä opinnäytetyö on siis antanut minulle pedagogisen ja musiikillisen kehityksen lisäksi kokemusta käytännön työelämää ajatellen sekä rohkeutta ja uskallusta hakeutua vastaavanlaisiin työtehtäviin tulevaisuudessakin.

Matka viime syksystä tähän päivään asti on ollut todella opettavainen ja antoisa. Rehellisesti sanottuna, vuosi sitten en olisi voinut kuvitellakaan olevani tässä tilanteessa nyt – monta uutta muskarikokemusta rikkaampana. Olen todella iloinen, että päätin tehdä opinnäytetyöni tästä aiheesta, sillä vain sitä kautta olen löytänyt itsestäni oman sisäisen muskariopettajani.

Kirjallisuus

D. L. Gallahue & F. C. Donnelly 2003. Developmental physical education for all children. Champaign, Illinois: Human Kinetics.

Hongisto-Åberg, M., Lindeberg-Piironen A. & Mäkinen, L. 1994. Musiikki varhaiskasvatuksessa. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Kivelä-Taskinen E. 2016. Rytmikylyyn Pikku-kuplat. Helsinki: Next Print Oy.

Numminen P. 2005. Avaa ovi lapsen maailmaan: Kysellään, ihmetellään ja liikutaan yhdessä. Tampere: Pilot-kustannus.

Www-aineisto

Helsingin kaupunki: Varhaiskasvatus – päiväkoti Hertta. [viitattu 01.03.2018]. Saatavissa: <https://www.hel.fi/helsinki/fi/kasvatus-ja-koulutus/paivahoito/paivakotihoito/paivakodit/paivakoti-hertta/>

Iin kunta. Varhaiskasvatuksen OPS. [viitattu 3.5.2018]. Saatavissa: <https://peda.net/iin-kunta/ops-2016/ikvo/vo/mv>

Innostun liikkumaan – Kasvattajan työtä tukemassa: Motorinen kehitys. [viitattu 14.5.2018]. Saatavissa: <http://www.innostunliikkumaan.fi/tiedosta/motorinen-kehitys>

Innostun liikkumaan: Motoriikan haasteet -opas 2018. [viitattu 16.5.2018]. Saatavissa: http://www.innostunliikkumaan.fi/_file/download/inline/fd9c647d-63a2-487c-a7a8-700c0000ac5a/Motoriikan_haasteet_netti.pdf

Leikkipäivä: Leikki on lapsen oikeus. [viitattu 3.5.2018]. Saatavissa: <http://www.leikkipäivä.fi/leikki-lapsen-oikeus-2/>

Mannerheimin Lastensuojeluliitto: 2-3-vuotiaan liikunnallinen kehitys 2017. [viitattu 15.5.2018]. Saatavissa: <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/2-3-v/2-3-vuotiaan-liikunnallinen-kehitys/>

Musiikinopetus Suomessa: Varhaisiän musiikkikasvatus 2007. [viitattu 4.5.2018]. Saatavissa: http://www.musiikinopetus.fi/fi/jarjestelma/varhaisian_musiikkikasvatus

Opetushallitus: Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017. [viitattu 3.5.2018]. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/186919_Taiteen_perusopetuksen_yleisen_oppimaaran_opetussuunnitelman_perusteet_2017.pdf

Papunet. Selkeää ja saavutettavaa viestintää 2018. [viitattu 16.5.2018]. Saatavissa: <http://papunet.net/>

Musiikkileikkikoulutuntien observointi:

Mikkelän päiväkoti 7.11.2017. Opettaja: Heidi Tamper. [observointi].

Lähderrannan päiväkoti 6.11.2017. Opettaja: Heidi Tamper [observointi].

Musiikkiopisto Juvenalia 14.11.2017. Opettaja: Ninni Repo [observointi].

Musiikkiopisto Juvenalia 20.11.2017. Opettaja: Ninni Repo [observointi].

Muut lähteet:

Kallioranta S. 2013. Piilometsän säveliä: musiikkileikkejä lapsille – Opettajan opas. Järvenpää: Musiikki- ja kulttuurikeskus Verso. [nuottikirja].

Knuuttila, A. Opinnäytetyöstä [sähköpostiviesti.] Vastaanottaja Krista Väisänen. Lähetetty 9.10.2017. [viitattu 16.5.2018].

Knuuttila, A. [sähköpostiviesti.] Vastaanottaja Krista Väisänen. Lähetetty 17.11.2017. [viitattu 16.5.2018].

Lastenmusiikkiyhtye Leimu 2016. Kulkijan kanssa – ystävää etsimässä. [cd-levy].

Päiväkoti Hertan antama palaute 17.4.2018. [palautelomake].

10 LIITTEET

Liite 1: *Pöllö se on* -kappaleen nuotti

Liite 2: *Kettu ja ilves* -kappaleen nuotinos

Liite 3: Video 1–3-vuotiaiden muskaritunnilta 15.11.2017, 1. ryhmä

Liite 4: Video 1–3-vuotiaiden muskaritunnilta 15.11.2017, 2. ryhmä

Liite 4: Video 4–5-vuotiaiden muskaritunnilta 16.11.2017

Liite 5: Video 4–5-vuotiaiden muskaritunnilta 23.11.2017

Liite 6: Video päiväkotia Hertan itsenäisyyspäivänjuhlasta 5.12.2017

Kun pimeä laskeutuu Piilometsään, lähtevät yöeläjät liikkeelle. Oksien varjoissa liikuskelee monenlaisia otuksia. Metsän viisain eläin istuu tarkkana paikoillaan vaanien yöllistä saalistaan.

15. Pöllö se on

Hanna-Leena Tammiruusu

Musical notation for the first system, featuring a treble and bass clef with a key signature of one flat and a common time signature. The melody is in the treble clef, and the accompaniment is in the bass clef. Chords are indicated below the bass line: Dm, Dm C, Dm Am7.

A 1. Ku-ka se yös - sä ok - sal - laan tark - ka - na is - tuu pai - koil - laan?

Musical notation for the second system, continuing the melody and accompaniment. Chords are indicated below the bass line: Dm C, Dm Am7, Dm C, Dm Am7.

B Pöl - lö se on, pöl - lö se on, huuh - ka - ja lah - jo - ma - ton!

Musical notation for the third system, including a triplet in the melody. Chords are indicated below the bass line: Dm C, Dm Am7, Dm C, Dm Am7.

Pöl - lö se on, pöl - lö se on, huuh - ka - ja lah - jo - ma - ton!

Musical notation for the fourth system, concluding the piece. Chords are indicated below the bass line: Dm C, Dm Am7, Dm C, Dm.

Julkaistu tekijöiden luvalla

2. Äkkiä lentoon lehahtaa,
saaliinsa helposti kiinni saa.
Pöllö se on ...
3. Vaikka on synkkä ja musta yö,
oksalla joku saalista syö.
Pöllö se on ...

Jorma Ollaranta

ELÄINARVOITUS

Kuka se yössä oksallaan,
tarkkana istuu paikoillaan.
Yöllä valvoo, meille puhuu,
oksaltansa huutaa hu-huu!

Jorma Ollaranta

Kettu ja ilves

Lastenmusiikkiyhtye Leimu

N.C.
bass

5 clar.

9 **A** *kuiskaten*

Ket - tu, ket - tu ke - li - ke - li - ket - tu. Ket - tu, ket - tu ke - li - ke - li - ket - tu.

13 Dm Am Dm Am Dm Am Dm

Ket - tu, ket - tu ke - li - ke - li - ket - tu ke - li - ke - li - ke - li - ke - li - ket - tu.

17 Dm Am Dm Am Dm Am Dm

Ket - tu, ket - tu ke - li - ke - li - ket - tu ke - li - ke - li - ke - li - ke - li - ket - tu.

21 **B** Dm Dm F

Ke-tul-la on ke-ve-ät ken-gät. Ke-tul-la on ke-ve-ät ken-gät. Ei ne pau-ku pak-ka-sel-la

27 C Dm Am Dm Am Dm Am Dm D.S.

ei-kä kol-ku kol-ja-sel-la. Ket-tu, ket-tu ke-li-ke-li-ket-tu ke-li-ke-li-ke-li-ke-li - ket-tu.

2. Ilves, ilves, suurensuuri ilves,
suurensuuri kissa on.
Puissa kiipee öisin pimeässä.
Tupsukorva kaiken kuulee.
Kissan silmät pimeässä kiiluu.